

LIETUVOS ISTORINIŲ TEISINIŲ DOKUMENTŲ NIEKINIMAS

Jonas Daugėla

"Susidariusi vėl naujai atgimstančios Lietuvos vyriausybė šiuo skelbia atstauti laisvą ir nepriklausomą valstybę". Tokį pareiškimą tautai 1941 m. Birželio 23 d. 9:23 val. per Lietuvos radiją paskaitė to meto lietuviškojo pogrindžio veikėjas ir vadovas Leonas Prapuolenis. Visi, kuriems tuo metu teko būti Kaune, prisimename tą pakilią nuotaiką, kurią išgyveno, klausydamiesi šio atsišaukimo. Kur kas bebuvo, visi staiga sugiedojo Lietuvos Himną, o daugelis namų ir pastatų pasipuošė trispalvėmis. Tada dar daugelio ausyse skambėjo dundėjimas gyvulinių vagonų, kuriais buvo vežami niekuo nekalti mūsų gyventojai, nėsčios moterys... O tą dieną net keli tokie traukiniai dar nebuvo apleidę Lietuvos žemės. Tada niekas netikėjo, kad raudonąją vergiją pakeis dar bjaurėnis rudųjų teroras. Šiuo aktu istorinė lietuvių tauta vėl įstojo į civilizuoatų pasaulio tautų šeimą.

Tad tikrai visi nudžiugome, kai Lietuvos Respublikos Seimas rugpjūčio 23 d. priėmė įstatymą, kuriuo 1941 m. aktas pripažįstamas kaip teisinis istorinis dokumentas. Beliko tik laukti, kad visi Lietuvos gyventojai šį tokį reikšmingą nutarimą pasitiks visuotinio džiaugsmo nuotakomis. Tikėjome, kad šiam Seimo nutarimui pritaris ir visos Lietuvos politinės partijos. Tad tikrai mes čia, išeivijoje didžiai nustebome, kai mus pasiekė žinios, kad šiam įstatymui nepritaria dalis mūsų tėvynainių. Beveik visi Lietuvos žymieji politikos vadovai jį net pasmerkė. Daugelis mūsų šiek tiek apstulbo, kai per Vilniaus radiją išgirdo, kad šį Seimo priimtą įstatymą pasmerkė ir pats tuometinis Seimo pirmininkas Vytautas Landsbergis.

Labai gaila, kad mūsų buvęs Seimo pirmininkas dar vis serga "turistinės diplomatijos" liga ir daugiausia laiko praleidžia svečiose šalyse. Tad Seimo darbų niekas netvarko, o pats Seimas, anot vieno gatvėje užkalbinto piliečio, yra niekas kitas, kaip tik palaida bala. Ir šį kartą, kai Seimas svarstė tą įstatymą, pirmininkas buvo "išvy-

kęs į užsienį". Tad jis labai nustebė ir pasipiktino sužinojęs, kad tame posėdyje, kuriame buvo priimtas Lietuvos Laikinosios vyriausybės pripažinimo įstatymas, iš 137 Seimo narių dalyvavo tik 51. Tad įstatymas buvo priimtas Seimo mažumos balsais.

Seimo pirmininkas Vytautas Landsbergis, lydimas Seimo nario Emanuelio Zingerio, nuskubėjo pas Lietuvos prezidentą prašyti, kad jis šį įstatymą vetuotų. Tai tur būt buvo pirmas atvejis, kad demokratiškai išrinkto Seimo ir valdančiosios partijos pirmininkas bei Seimo daugumos vadovas prašytų Prezidentą vetuoti jo Seimo priimtą įstatymą.

Taip pat teko nustebti, kad ir prezidentas šio įstatymo priėmimą pavadino "klaida". Atseit, jis net pasakęs: "Vien vetuojant šį įstatymą, Seimo padarytos klaidos jau neįmanoma ištaisyti". Tiek Prezidentas, tiek ir Seimo pirmininkas pakartotinai pabrėžė, kad šio įstatymo priėmimas pakenkė pastangoms palaikyti gerus santykius su kitomis valstybėmis.

Sunku patikėti, kad Vakarų valstybės per daug jaudinosi dėl šio įstatymo. Daugiausia dėl jo rūpinosi tik Izraelis ir Lietuvos žydų bendruomenė. Jie tvirtino, kad vos tik paskelbus Lietuvos nepriklausomybę, prasidėjo masinis žydų naikinimas. Tiesa, tą pačią dieną, kai buvo paskelbta Lietuvos nepriklausomybė, valkatos ir gatvių chuliganai viename garaže nužudė kelias dešimtis žydų. Tačiau pati laikinoji Vyriausybė jokio ryšio su šiomis žudynėmis negalėjo turėti. O taip pat dar nebuvo suorganizuota bet kokia policinė jėga.

Praėjus vos kelioms dienoms, šios vyriausybės nariai – S. Raštikis ir J. Brazaitis – apsilankė pas karo komendantą von. Pohlį ir pareiškė protestą dėl nekaltų žmonių žudymo. Tačiau komendantas jiems atsakė, kad šį reikalą tvarko speciali gestapo įstaiga iš Berlyno ir jis jokios įtakos neturi. Jis net patarė mūsų pareigūnams į šį reikalą nesikišti, jeigu jie nenori patys nukentėti.

Vokiečių okupacinė valdžia Lietuvos laikinąją vy-

Lietuvių Fondo stipendininkai, atsiėmę paramos čekius LF "derliaus šventėje" Lemonte su dr. A. Razma (pirmas iš kairės). *Edvardo Šulaičio nuotr.*

riausybę po šešių savaičių likvidavo. Tačiau dar ir tada mūsų senieji politikai – prel. M. Krupavičius ir dr. K. Grinius – vietinės vokiečių valdžios pareigūnams įteikė protesto memorandumus dėl nekaltų žmonių žudymo. Dėl šio savo žygio jie abu buvo ištremti iš Kauno į provinciją ir atiduoti policijos priežiūrai.

Būsimasis Lietuvos Respublikos prezidentas Valdas Adamkus tuo metu gyveno Kaune. Jis savo akimis matė visus šiuos įvykius, piktinosi jais ir stebėjo to meto mūsų žmonių nusiteikimą bei Laikinosios vyriausybės veiklą. Visas šias nuotakas jis galėjo perduoti ir tuometiniam Seimo pirmininkui. Tačiau kažkodėl jie vienas kitą dabar ištikina, kad jeigu 1941 metais nebūtų paskelbta Lietuvos Laikinoji vyriausybė, tai nebūtų buvęs nužudytas nė vienas žydas. Šią mintį jiems gal būt idiegė jų draugas Emanuelis Zingeris.

Laikinąją vyriausybę priekaištaujama, kad ji bendradarbiavo su naciais kovose prieš Sovietų Sąjungą. Kaip žinome ši vyriausybė veikė labai trumpą laiką ir bet koks bendradarbiavimas net suorganizuoti negalėjo. Tiesa, vėliau vokiečiai bandė sudaryti lietuviškus SS dalinius. Latvijoje šios jų pastangos buvo sėkmingos. Bet Lietuvoje veikęs pagrindinis įtikino, kad mūsų jaunuoliams geriau slėptis, negu stoti į šiuos dalinius. Kiek vėliau buvo suorganizuota vadinamoji Plechavičiaus armija. Bet kai vokiečiai šią armiją norėjo išsiųsti į Rusijos gilumas ir įjungti į savo kariuomenės dalinius (*Wehrmacht*), gen. K. Plechavičius tam griežtai pasipriešino. Jis buvo suimtas

ir išsiųstas į konclagerį, o "plechavičiukai", kurie nespėjo išbėgti į miškus, buvo išvežti darbams į Vokietiją.

1941 m. Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo aktas yra tikrai istorinis teisinis dokumentas. Jį tikrai reikia rikiuoti šalia Vasario 16-osios ir Kovo 11-osios aktų. O jau prie jų yra prijungtas ir 1948 m. partizanų štabo atsišaukimas. Šie istoriniai dokumentai mums, o taip pat ir būsimosioms mūsų tautos kartoms liudija, kad lietuvių tautos neįmanoma sunaikinti. Šimtmečiai vergijos bei svetimųjų teroras yra bejėgiai nužudyti mūsų tautoje gyvuojančius laisvės troškimo jausmus. Priespauda nepalaužia noro sukurti savo nepriklausomą valstybę ir joje patiemis savo jėgomis tvarkytis.

TAUTIŠKUMAS IR POLITIKA

*Pranešimas konferencijai
"Lietuvių tautos savimonė:
dabarties vaizdas
ir perspektyva"*

(*Spausdinama sutrumpintai*)

Kiekviena tauta ir valstybė savo ateitį dažniausiai lemia pati. Valstybė, savo piliečiams užtikrindama saugumą ir ekonominės, socialinės, kultūrinės bei dvasinės saviraiškos garantijas, tuo pačiu yra atsakinga ir už jų tautinį, patriotinį auklėjimą. Valstybės gana dažnai sunyksta ar žūna dėl vidinių priežasčių – dėl savo tautinės esmės nesuvokimo ir jos nepakankamo

Dr. Leonas Milčius
Kovo 11-osios Akto
signataras

vertinimo. Deja, nežiūrint istorijos pamokų ir skaudžios patirties, į natūralias bei būtinas tautiškumo apraiškas Lietuvoje vis dar žiūrima įtariai, o kartais – net atvirai priešišškai. Politikai, nesuprantantys savo valstybės prigimties, jos socialinės ir psichologinės tautiškos išraiškos natūralumo, parinkdami tariamai "demokratiškus" bei "ekonomiškai racionalius" valstybės raidos ke-

lius, iš tikrųjų nuveda valstybę į aklavietę.

Neabejotina, kad ateities istorikai ieškos atsakymų į vieną iš pagrindinių klausimų: "Kodėl lietuviai, taip sukelkai ir ryžtingai kovoję prieš sovietinę okupaciją, vėliau greitai išsibarstė ir prarado patį didžiausią turtą – pasitikėjimą savimi, vienybę ir ryžtą imtis atkuriamojo darbo?". Tarp galimų atsakymų gal bus ir toks: "Valstybės vadovai ir valdžioje buvusios politinės partijos nevertino tikrosios vidinės kiekvienos

(*Nukelta į 4 p.*)

Girdėta iš Vilniaus

• **KRINTA PASITIKĖJIMAS PREZIDENTU.** Kaip rodo lapkričio 16-19 dienomis vykusį "Vilmorus" apklausa, Lietuvos žmonės labiausiai pasitiki žiniasklaida ir Bažnyčia, o mažiausiai pasitiki partijomis ir komerciniais bankais. Žiniasklaida pasitiki 63,8 proc. apklaustųjų, Bažnyčia - 61,8 proc. Trečiojoje pozicijoje - sveikatos apsauga, kuria pasitiki 54,7 proc., ketvirtojoje - Prezidento tarnyba (55,6 proc.). Žmonės su viltimi vertina spalio mėnesį išrinktą Seimą bei naująją Vyriausybę. Vyriausybės reitingas nuo rugsėjo pakilo 9 proc. o Seimo - 7 proc. Bene labiausiai per porą mėnesių sumažėjo pasitikėjimas prezidento institucija.

• **LIETUVA - RUSIJA.** Rusijos Valstybės Dūmos ryšių su Lietuva grupės vadovas A. Čiujevas ketina susisiekti su panašios grupės Lietuvos Seime pirmininku ir sudaryti bendrą veiklos planą. Seimo parlamentinių ryšių su Rusijos Dūma grupei vadovauja Liberalų frakcijos narys A. Matulevičius. Parlamentinių ryšių grupė su Rusija Lietuvos Seime yra didžiausia - į ją užsirašė daugiau kaip 60 Seimo narių.

• **NAUJAS CENTRISTŲ VADOVAS.** Centro sąjungos suvažiavimas naujuoju partijos pirmininku išrinko Seimo narį, prof. Kęstutį Glavecką. Jis buvo vienintelis realus kandidatas į šį postą. Už jo kandidatūrą balsavo 339 delegatai, prieš - 15, 25 biuleteniai pripažinti negaliojančiais.

• **BENDRAŽYGIŲ PAIEŠKOS.** Į Seimą nepatekusi Tėvynės liaudies partija išplėstiniame partijos tarybos posėdyje apsisprendė dėl partijų, su kuriomis įmanomos bendro veikimo ir sąjungos kūrimo galimybės. Kaip sakė pirmininkė, Kovo 11-osios akto signatarė L. Andrikienė, galimais partneriais įvardytos dešimt Centro ir Centro dešinės pakraipos partijų. Tarp tokių partijų yra Centro sąjunga, Liberalų sąjunga, visos krikščionių demokratų partijos ir kitos. "Tarp jų nėra tik Tėvynės sąjungos (Lietuvos konservatorių)", - pažymėjo ji.

• **KORUPCIJA.** Privatizavimo komisijos pirmininkas akademikas E. Vilkas, pasisakęs prieš "Mažeikių naftos" akcijų pardavimą "Williams International" dėl specialiai šiai kompanijai keičiamų įstatymų, mano, kad galimos korupcijos šaknų reikėtų ieškoti buvusių Vyriausybių veikloje, nes jų žodis būdavo lemiamas.

• **SOCIALINIAI KLAUSIMAI.** Lietuvos darbininkų sąjunga (LDS) nepritaria Vyriausybės planams visiškai liberalizuoti darbo santykius. Jei darbdavių ir Vyriausybės atstovai kategoriškai atsisakys derinti kelias esmines su tuo susijusias nuostatas, sąjunga pagrasino kreiptis į kitus profesinių sąjungų centrus dėl galimų bendrų veiksmų. LDS taryba reikalauja, kad darbuotojams ir ateityje turi išlikti teisė į kolektyvines sutartis bei streikus, o terminuotose sutartyse turi būti aiškiai nurodoma, kokiais atvejais ir kokiam terminui jos gali būti sudaromos. LDS nesutinka ir su Vyriausybės pozicija dėl pensijų bei socialinių išmokų. Sąjunga reikalauja, kad nebūtų spartinamas pensinio amžiaus didinimas ir keičiamos pensijų mokėjimo sąlygos dirbantiems pensininkams. Taip pat nepritaria įstatymo pataisai, pagal kurią motinystės ir ligos pašalpos nebūtų mokamos neturintiesiems būtino darbo stažo.

• **KAS SUSTABDYS VAGIS?** Pusiaujo Gvinėjos atstovams iš sulaikyto Lietuvos laivo "Rytas" iškrovus dalį - maždaug 80-90 tonų, šaldytos žuvies, laivo krovinio grobstymas nutrauktas. "Ryto" triumuose yra 2656 tonos šaldytos žuvies ir daugiau kaip 100 tonų žuvies miltų. Maždaug 1 milijono JAV dolerių vertės krovinyje priklauso Belgijos bendrovei "Luyben ALG. Handelsmaat NV".

• **KAS VYKSTA PAVEVĖŽYJE?** Savo bute Dainavos gatvėje iš vardinio pistoleto nusišovė buvęs Panevėžio policijos vadovas, 50 metų V. Kudijanovas. Nelaimės išvakarėse V. Kudijanovas teigė, kad per pastarąją savaitę yra sulaukęs tiek grasinimų, kiek nebuvo girdėjęs per visą savo veiklą. Jo kolegos kalbėjo, kad V. Kudijanovas turėjo nemažai kompromituojančios medžiagos apie daugelį nusikaltėlių autoritetų, žinojo, kaip juos valdyti. Generalinis prokuroras K. Pėdnyčia sakė, jog negalima teigti, kad komisaras nusišovė. Pasak jo, tai, kad kulka paleista iš labai arti, nereiškia, kad jis nusižudė: "Tai galima ir inscenizuoti". "Respublikos" dienraščio korespondentė telefonu buvo paprašyta paskleisti sensacingą informaciją, esą V. Kudijanovas įkliuvo vagiant. Tačiau korespondentė įtarė, jog tai gali būti provokacija ir nepatikrintos informacijos skelbti neskubėjo. Tas tekstas išspausdintas Panevėžio "Sekundėje".

• **ABEJINGUMAS VALSTYBEI.** Seimo narys Stanislovas Buškevičius, papiktintas Lietuvos abejingumo, kad Rusijos ambasadoje Vilniuje ramiai darbuojasi už šnipinėjimą iš Norvegijos išprašytas KGB agentas, siūlo apskritai legalizuoti šnipų darbą mūsų valstybėje. (Eltos, BNS ir kitas žinias siunčia Lietuvių grįžimo į tėvynę informacijos centras)

Tarptautinių įvykių apžvalga

Algirdas Pužauskas

Lapkričio 26 d. žinoma respublikonų partijos veikėja, Floridos valstijos sekretorė Katherine Harris paskelbė per televiziją, kad pakartotinai perskaičiavus balsus, paaiškėjo, jog prezidento rinkimuose laimėjo respublikonų partijos kandidatas, Texas valstijos gubernatorius George W. Bush, už kurį balsavo 2,912,790 rinkėjų. Demokratų partijos kandidatas Al Gore surinko 2,912,253 balsus. Kadangi jis gavo 537 balsais mažiau, Floridos valstijai atstovaujantys 25 rinkikai turės balsuoti už George W. Bush.

Po šio pranešimo pasipylė demokratų ir jų gerbėjų prieštaraivimai. Jie įrodinėjo, kad pakartotinis Floridos rin-

KAS TAPS JAV PREZIDENTU?

kėjų balsų skaičiavimas esąs nebaigtas, nors buvo skubėta ir dirbta, nežiūrint nuovargio. Demokratai skelbia, kad balsų skaičiavimas esąs nebaigtas. Televizijoje pasirodė demokratų partijos kandidatas į viceprezidento vietą senatorius Joseph Lieberman. Jis smerkė pakartotinį, anot jo, neužbaigtą balsų perskaičiavimą vietovėse, kuriose vyrauja demokratų partijos rėmėjai. Tačiau jo partija taip lengvai nepasiduosianti. Demokratai kreipsis į teismus, siekdami savo tikslo - užvaldyti JAV prezidento vietą.

Šie rinkimai parodė, kad nė viena politinė partija neturi didelės persvaros. Skelbiama, kad demokratų partijos kandidatas, ligšiolinis viceprezidentas Al Gore surinko 50,156,783 balsus, o Texas gubernatoriui George W. Bush atiteko 49,819,600 balsų. Nežiūrint tokio skirtumo, gubernatorius G. W. Bush paskelbė, kad jis jau sudarė naująją prezidento komandą. Baltųjų Rūmų kance-

liarjos vadovu parinktas patyręs politikas, buvęs jo tėvo, JAV prezidento G. Bush transporto sekretorius Andrew Card.

Stebėtojai tvirtina, jog Floridoje respublikonai valdo gubernatūrą. Valstijos "seimelis" yra respublikonų daugumos rankose. Respublikonai turi daugumą ir Floridos senate. Todėl demokratams gali tekti "ieškoti teisybės" JAV Aukščiausioje Teisme, kuris neatsisako svarstyti pailgų politinių bei procedūrinių klausimų.

Spaudoje skelbiami skaitytųjų pasisakymai rodo, kad daug amerikiečių linkę reformuoti dabartinę rinkimų tvarką ir pašalinti įvairių painiavų galimybę. Šie rinkimai įeis į istoriją kaip įrodymas, kad demokratiški balsavimai nėra tobuli, jei rinkėjai negali pasitikėti, kad jų balsai bus tiksliai ir teisingai suskaičiuoti, kad nereikės kreiptis į teismus dėl kiekvieno nuomonių skirtumo.

ARABAI IEŠKO DRAUGŲ

Žinių agentūros neseniai pranešė, kad Egiptas atšaukė savo ambasadorių iš Izraelio. Tai gana rimtas signalas, nes Egiptas buvo pirmoji arabų valstybė, dar 1979 metais sudariusi taikos sutartį su Izraeliu. Tik 1982 metais, Izraeliui užpuolus Libaną, buvo atšauktas Egipto ambasadorius.

Jordanija irgi paskelbė, kad atidedamas naujojo ambasadoriaus paskyrimas į Izraelį, kol žydų kariuomenė nenutrauks civilių palestiniečių puldinėjimo. Per praėjusį mėnesį dar kelios arabų valstybės (Omanas, Marokas ir kt.) nutraukė diplomatinis santykius su Izraeliu. Tačiau tas arabų šalis įspėjo JAV gy-

nybos sekretorius W. Cohen, sakydamas, kad dabar dar labiau, negu anksčiau, reikia diplomatinį ryšių, nes susidūrimai tarp Izraelio ir Palestinos vadovybės vis dažnėja. Vis daugėja to konflikto aukų.

Praėjusią savaitę Izraelio kariuomenė apšaudė Libano teritoriją, kurioje veikia "Hezbollah" kovotojai, priešiški Izraeliui. Maskvoje lankėsi Palestinos vadovas Yasser Arafat, kuris prašė, kad Rusijos prezidentas Vladimir Putin įsikištų į Viduriniųjų Rytų konfliktą, nes Rusija yra arabų draugė ir palaiko Palestinos valstybės įkūrimo idėją. Kaip pranešė

kartu su Y. Arafat atvykęs palestiniečių veikėjas, V. Putin sutikęs tarpininkauti ir paskambinęs Izraelio premjerui Ehud Barak. Po to šis kelias minutes telefonu kalbėjosi su Y. Arafat.

Per praėjusius du mėnesius Izraelio ir Palestinos kovose žuvo 271 žmogus. Daugiausia aukų patyrė palestiniečiai. Tačiau Izraelio premjeras vis tiek aiškina, kad atsakomybė už šias aukas tenkanti patiems palestiniečiams. Esą jie aprūpina ginklais iš kalėjimų paleistus arabus teroristus. Šie gaminasi bombas, sprogdina turgavietes, mokyklų autobusus ir kitaip puldinėja žydus.

Keliais sakiniiais

• Haičio sostinėje prezidento rinkimuose dalyvavo labai mažai balsuotojų, nes opozicinės partijos ragino juos boikotuoti. Jų atstovai įrodinėjo, kad pagrindinis kandidatas Jear Bertrand Aristide būsiąs naujas diktatorius. Raginimą nedalyvauti balsavime dar labiau sustiprino Port au Prince sproguosios devynios bombos. Jų bijodami, rinkėjai vengė atvykti į balsavimo būstines. Tačiau kaimuose šie rinkimai sukėlė didelį susidomėjimą. Dalyvavo apie 70 proc. rinki-

mų teisę turinčių žmonių.

• Prasidedant Ramadaną mėnesiui Irako vyriausybė paskelbė, kad padidinamos pagal kortelės perkamo maisto normos. Žmonės galės nusipirkti daugiau ryžių, cukraus ir valgomąjo aliejaus.

• Lapkričio 26 d. Rumunijoje įvyko prezidento ir parlamento rinkimai. Balsavimą teks pakartoti gruodžio 10 d., nes nė vienas kandidatas nesurinko 50 proc. balsų. Liko du pagrindiniai kandidatai. Ion Iliescu, jau kartą buvęs Rumunijos prezidentu,

gavo 36,5 proc. balsų, o Corneliu Vadim Tudor - 27,9 proc. Iliescu žadėjo nesukubėti vykdyti ekonomines reformas, vedančias į laisvą rinką, o laikytis senų socialistinių - "centrinio planavimo" būdų.

• Lapkričio 26 d. Šveicarijos gyventojai balsavo dėl lėšų skyrimo gynybai. 62 proc. pasisakė už tai, kad nereikia mažinti kariuomenei skiriamų lėšų. Likusieji mano, kad kariuomenės visai nereikia. Esą užtenka policijos. (Nukelta į 3 p.)

Redaktoriaus skiltis

Piliečio požiūris

Tiek Lietuvos, tiek ir iš-civijos spaudoje dažnokai teigiama, kad mūsų tėvynėje žymiai daugiau dėmesio dė-rėtų skirti "piliečių visuomenės" ugdymui. Kad žmogus iš tikrųjų pasijustų valstybės piliečiu, nepakanka gauti jos pasą. Juk pilietis — žmogus, suvokiantis savo asmeninę atsakomybę už valstybės dabartį ir ateitį.

Tačiau, kad toks požiūris susiformuotų, reikia sąly-gų, kurios nuo atskiro indivi-do valios nedaug tepriklauso. Reikia, kad žmogus galėtų pasitikėti savo valstybe, būtų įsitikinęs, jog valstybė niekam neleis jo nuskriausti: apiplėšti, neteisėtai išvaryti iš darbo, be tikrai įrodytos kaltės įmesti į kalėjimą. Žmogus turi jausti, kad savai valstybei jis yra reikalingas. Valstybei reikia jo sugebėjimų ir darbš-tumo, valstybė vertina jo nuoširdų siekį prisidėti prie bendrojo gerbūvio kūrimo. Valstybėje veikiančiais įsta-tymais numatyta vienoda vi-sų piliečių atsakomybė. Tik tokia valstybė, kurioje įgy-vendintos šios piliečių teisės ir galimybės, gali būti laiko-ma demokratine ir teisine.

Gal kai kam, skaitant šias eilutes, pasirodys, jog tokie reikalavimai valstybei yra per aukšti, idealizuoti, "teoriški"? Bet juk patys norime, kad Lietuva būtų atkuriamą, va-dovaujantis aukščiausiais idealais! Neturint prieš akis idealo, apskritai nieko pozity-vaus sukurti neįmanoma. So-vietmečiu būta ir tokių "tai-syklių":

"Daryk, daryk, paskui pažiūrėsim..."

"A, galima ir bet kaip pa-daryti, juk čia — valdiška..."

Kur tokių, atsiprasant, taisyklių taikymas atvedė, šiandien dar kartą įrodinėti nebereikia. Bet kodėl vis te-begyvenama, remiantis ne idealais, o vienadieniškomis nuostatomis? Kodėl vadovau-jamasi ne svarbiausiais savo-sios valstybės interesais, o svetimųjų užgaidomis? Kodėl išsigąstame saujelės savanau-

džių šmeižikų ir apviliame savosios tautos vaikus? Kada nustosime savo pačių neprin-cipingumą vadinti diplomati-ja, o akivaizdų žioplumą, užuot jį atvirai pripažinus, dangstyti įmantriais suveltais išvedžiojimais? Kiek dar kar-tosime (bailaus kumečio sti-liumi), kad esame maži, ne-reikšmingi, negalintys išsi-versti be svetimųjų numeta-mos "labdaros"?

Žinoma, galime patys sau teisintis, kad šiandieninės lie-tuvių kartos neturėjo pakan-kamai galimybių ugdyti savo pilietiškumo. Tiek gyvendami priešpaudoje, tiek ir sveti-mame krašte, negalėjome pa-justi, ko iš mūsų reikalauja ir ką mums teikia gyvenimas savoje valstybėje. Prie tokio supratimo bene arčiausiai bu-vome atsiradę Atgimimo me-tais, kai patys, niekieno nera-ginami, formulavome savo reikalavimus ir kurėme nepri-klausomas organizacijas.

Bet tokia būseną Lietu-voje truko neilgai. Nepasi-priešinta suveltos rinkimų sistemos įvedimui, ypač bal-savimui už vadinamuosius "partinius" sąrašus. Jais prisi-dengus, į valdžią pralindo ga-na keistos kilmės grupuočių atstovai, o didžioji dalis rin-kėjų prarado teisę pareiklau-ti išrinktųjų atsakomybės už savo pažadus. Kas iki šiol ty-čiojasi iš lietuvio teisės būti Lietuvos piliečiu? Ar tie, ku-rie kartoja, kad vykdyt naują politiką, ryšis pereiti prie tie-sioginio visų Seimo narių bei kitų pareigūnų rinkimų?

Kol kas apie tokias per-mainas negirdėti. Vyriausy-bės vadovui tenka sunkiai de-rėtis su svetimomis kompani-jomis. Štai "Telekomo" savi-ninkai paskelbė, kad vėl ge-rokai pabrangs pokalbiai te-lefonu, bet Lietuvos vadovų rankos surištos anksčiau su-darytomis sutartimis, tinkan-čiomis į žioplumo (o gal ko-rupcijos?) rekordų knygą.

Gera tik tiek, kad jau at-virai apie tai kalbama. Gal netrukus paaiškės ir daugiau panašių "paslapčių"?

Juozas Žygas

Lietuvoje dažnai rašoma apie ekonomikos nuosmukį, tačiau niekas neieško priežas-čių, kodėl taip atsitiko! O kol tos priežastys niekieno neiš-aiškintos ir viešai nepaskelb-tos, tai negali būti net kalbos apie pagerėjimą. Tačiau to-kios padėties priežastis bijo-ma atskleisti, kadangi jų pa-ieškos atvestų prie pačių aukščiausių valdančių sluoks-nių. Čia tinka plačiai naudo-jamas posakis, kad "žuvis genda nuo galvos". Visuoti-nai pripažinta, kad organi-zuotas nusikalstamumas ne-turėtų tokios galios, jei už jo nestovėtų vyriausybės nariai.

Akivaizdus pavyzdys, kai A. Šleževičiaus vadovauja-moje vyriausybėje vidaus rei-kalų ministru buvo tapęs Ro-masis Vaitiekūnas. Jis pats važinėjo prabangiu, bet vogtu automobiliu. Spaudoje be-veik porą metų buvo apie tai rašoma, tačiau nei ministras, nei prokuratūra į tai nekreipė jokio dėmesio. Jei tais laikais dar buvo sąžiningų policinin-kų, tai jie (žinoma, neminė-dami savo pavardžių) skun-dėsi, kad nusikaltėlių neįma-noma nubausti. Arba nusikal-timus įrodanti medžiaga iš ministro kabineto niekur to-liau neišeina arba teisėjai vi-sai nekreipia į ją dėmesio ir priiminėja sprendimus, kad "nesant įrodymų" teisiama-sis išteisinamas. Žinoma, esant

Tarptautinių įvykių apžvalga

jos, kuri prižiūrėtų tvarką.

• Europos Saugumo ir bendradarbiavimo organiza-cijai priklausančių užsienio reikalų ministrų suvažiavime po ilgesnės pertraukos daly-vavo ir Jugoslavijos atstovas. Jugoslavija buvo priimta į Jungtines Tautas ir šią Euro-pos organizaciją, tačiau įta-kingos didžiosios valstybės reikalauja, kad naujasis Jugo-slavijos prezidentas V. Koš-tunica atiduotų buvusį prezi-dentą Slabodaną Miloševićių tarptautiniam Hagos teismui už karinius nusikaltimus. Tik tada Jugoslavija gali tikėtis būti priimta į Europos Tary-bą. Buvo paminėti ir kiti žmogaus teisių laužytojai: kariuomenės vadas Ratko Mladić, Radovan Karadžik ir kt. Prezidentas V. Koštunica jau yra pareiškęs, kad neiš-duos buvusių Serbijos vado-vų. Esą juos galima teisti pa-

KODĖL NEIEŠKOMA NUOSMUKIO PRIEŽASČIŲ?

tokiai padėčiai, policininkai ateityje daugiau ir nebeieškos įrodymų.

Pasikeitus vyriausybei ir paskyrus kitą ministrą, staiga paaiškėjo, kad Vokietijoje at-sirado pavogto automobilio savininkas. Ar bereikėjo ge-resnių sąlygų plisti organi-zuotam nusikalstamumui?

Grįždami prie temos apie ekonomikos nuosmukį, paci-tuosime, ką apie tai kalba fi-nansininkai. "Vilniaus ban-ko" specialistų vertinimu, re-kordiškai aukštas Lietuvos nedarbo lygis ir apmirusios investicijos kol kas neleidžia valstybėje vykdyti teigiamais pokyčiams. "Esame tarpinėje ekonomikos ciklo fazėje tarp ekonominio nuosmukio ir ne-drąsaus jos augimo. Sunki verslo padėtis, nepakankamai išnaudojami šalies gamybi-niai pajėgumai ir pesimisti-niai lūkesčiai dėl ateities kol kas neleidžia turėti aiškių vi-zijų", mokslškai samprotauja Vilniaus banko valdybos pa-tarėjas, dr. Gitanas Nausėda, pristatydamas naują, kas ket-virtį pasirodantį "Vilniaus banko" leidinį — "Lietuvos makroekonomikos apžvalgą".

Taigi, anot G. Nausėdos, Lietuvoje yra dvi pagrindinės problemos, kurios sudaro ga-limybę reikštis kitiems nei-giamiesiems veiksniams — ne-darbas ir itin menkos investi-cijos. "Nedarbas siekia rekor-dines aukštumas, o Lietuvoje nebeliko tokių ūkio šakų, ku-rios absorbuotų (t.y. priimtų -red. past.) darbo netekusius žmones", teigia G. Nausėda.

Tačiau nedarbas ir investicijų stoka yra esamos netvarkos pasekmės, o ne priežastys. Apie tikrąsias priežastis kal-bėtojas nė vienu žodžiu neuž-siminė.

Tarp svarbiausių priežas-čių reikia nurodyti perdaug didelį ir nevykusiai dirbantį Seimą. To Seimo priimtų ne-vykusių įstatymų dėka su-klestėjo korupcija ir "tranų" (biurokratų) savivaliavimas. Pagal tokio Seimo parengtus įstatymus net 56 inspekcijos gali terorizuoti tuos, kurie bando imtis kokio nors vers-lo. Taip žlugdoma Lietuvos ekonomika, gniauziama pri-vati iniciatyva. Manychiau, kad tokio Seimo dėka didie-siems "tranams" iš to "varga-no biudžeto" mokami tūks-tančiai, o biudžeto skylėms užlopyti parduodami vidaus paskolos lakštai, už kuriuos teikiama 14-16 proc. metinių palūkanų. Tokiu būdu tukina-mi tie, kurie savo laiku suge-bėjo prisiplėšti. Taip užkerta-mas kelias pramonei, preky-bai ar pažangesniems ūkinin-kams gauti paskolų už Vaka-ruose mokamų procentų vi-durkį.

Daugelį įmonių į bankro-tą nuvedė vadinamieji "dels-pinigiai". Vakaruose laiku negrąžinus paskolos, tenka mokėti 8 ar 9 proc. delspini-gių, o Lietuvoje, vadovujan-tis Seimo priimtais įstaty-mais, reikalaujama mokėti 72 procentus! Bet ir tokia našta čia vadinama "sumažintais procentais", nes iki šiol del-spinių norma buvo 150%.

(Atkelta iš 2 p.)

čioje Serbijoje, kur buvo vykdomos kosoviečių žudy-nės — "etninis valymas". Britų žurnalas "Economist" sako, kad Jugoslavijai galima tik "paspausti ranką", bet negali-ma jos "apkabinti", kol ten globojami šie nusikaltėliai.

• Europos valstybių gy-nybos ministrai, suvažiavę į Briuselį, aptarė planą steigti bendrą kariuomenę — greitojo reagavimo korpusą, kuriame tarnautų 60,000 karių.

• Sudane gruodžio mėne-sį įvyks valstybės vadovo rinkimai. Savo kandidatūras iškėlė ir buvę kariniai dikta-toriai, tarp jų — ir generolas Jaafer Nimeiri, valdęs 1969-1985 m. Kitas kandidatas grį-žo į tėvynę iš užsienio po ket-verius metus užtrukusio pasi-traukimo. Daug politikų šiuos rinkimus boikotuoja.

• Argentinoje įvyko dar-bininkų profesinių sąjungų surengtas streikas. Protestuo-jama prieš valdžios nutarimą "susiveržti diržus", siekiant naujų paskolų ir investicijų.

• Lapkričio 21 d. Serbijos policija pasiskundė NATO kariuomenės, esančios Koso-ve, vadovybei, kad albanai užpuldinėja serbų gyvenvie-tes. Policija grasino, kad jei tarptautinė taikos priežiūros kariuomenė per tris dienas nenutrauks albanų puolimo, serbai patys pabandys juos sustabdyti.

• Olandijoje pasibaigė Jungtinių Tautų surengta tarptautinė konferencija, nag-rinėjanti klimato ir atmosferos taršos klausimus. Disku-sijos neretai užsitęsavo iki išnaktų, nes klimato atšilimas gali sąlygoti pasekmes, pavo-jingas visai žmonijai.

TAUTIŠKUMAS IR POLITIKA

(Atkelta iš 1 p.)

valstybės atsiradimo, atsikūrimo arba stiprinimo natūraliosios galios. Jie nesirėmė vidinėmis tautos jėgomis."

Kai į tautiškumą žiūrima ne kaip į vertybę, bet kaip į atgyveną, kurį politikams gali pridaryti tik problemų, kai tautinės vertybės tampa tarp-tautinių derybų ir iškeltų sąlygų objektu, akivaizdu, kad valstybės politika netenka savo nugarkaulio. Apie tai liudija ir per pastaruosius 10-12 metų Lietuvoje vyravęs **politiinių nuostatų bei tautinių vertybių** santykis.

[vairiai buvo bandoma apibrėžti, kas yra tauta ir tautiškumas. Prezidentas Antanas Smetona tauta laikė prigimtine bendruomene, susietą bendra kilme, bendru gyvenimo būdu (tradicijomis), bendru istoriniu likimu. Tai pakankamai pagrįstas paaiškinimas, bet šiek tiek per siauras mūsų dienoms, kai daugelis tautų, peržengusios formavimosi ir brendimo fazes, pergyvena intensyvių maišymų bei kitus išbandymus.

Gana tiksliai tautos apibrėžimą papildė prof. Romualdas Grigas. Jis pabrėžia tautos psichologinės jungties svarbą, jos socialinę organizaciją, tautiečių moralinius santykius, kurie nors ir nėra apibrėžti įstatymais, bet dažnai daro žymiai didesnę poveikį. Nurodydamas atsinaujinantį tautos socialinės organizacijos tipą, prof. R. Grigas praturtina šią sąvoką ir palieka gražią perspektyvą ją projektuoti greitai besikeičiančioje aplinkoje, ateities tautų pasaulyje.

Vertindami politikus ir politines partijas pagal jų artumą tautiškumo idėjoms, turėtume vertinti ne tik jų nuširdumą bei drąsą deklaruoti pačią tautos sąvoką, bet taip pat bandydami surasti tas programinių nuostatų, kurios garantuotų tautos išlikimą ir jos gyvybingumą ateityje.

Šiame straipsnyje apsiribosiu trimis momentais:

– Sąjūdžio laikų dokumentais;

– 1997 metų kandidatų į Respublikos Prezidentus programomis;

– 2000 m. rinkimų į Seimą politinių partijų programomis.

1. Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdis – lietuvių tautos sąjūdis

[rodyti, kad pagrindinė Sąjūdžio varomoji jėga buvo tautiniai idealai ir siekis turėti suverenią, nepriklausomą Lietuvos valstybę, kaip tau-

tos ateities garantą, nėra labai sunku. Tautiniai simboliai, kalba, tautos istorija, ypač jos tragiški momentai, tautinė kultūra lietuvių sąmonėje sovietiniais metais stovėjo daug aukščiau nei ekonomika, ekologija arba socialiniai reikalai. O ir pastarieji buvo reikšmingi tiek, kiek jie sąlygojo tautinę, patriotinę saviraišką. 1989 metais sociologų Arūno Eigirdo ir Eugenijos Krukauskienės atlikti tyrimai parodė, jog net 91 proc. apklaustųjų lietuvių pripažino, kad jiems rūpi lietuvių tautos likimas. Kelti tautinius reikalavimus ir didžiulius savo tautą mokė visų pripažinti poetai, Sąjūdžio oratoriai. Sigitas Geda sakė: "Išvykite iš rimtų ir nerimtų, mokyti ir nemokyti mūsų vyrų ir moterų žodyno idiotišką pasiguodimą, kad esam maža tauta. Nėra didelių ir mažų tautų." Justinas Marcinkevičius kalbėjo: "Tėgyvuoja tauta, laisvai bendraujanti su savo istorija!". Tautos valia, tautinis atgimimas, vieninga tauta, patriotinė visuomenė ir kiti tautiškumo sąvoką pabrėžiantys išsireiškimai buvo daugumoje Sąjūdžio pareiškimų, nutarimų ir rezoliucijų.

Jeigu kuriame nors Sąjūdžio priimtame dokumente ir nebuvo tiesioginės nuorodos į tautą ar tautiškumo idėją, tai ji buvo išreiškiama kitais žodžiais, pačia dokumento esme, pavyzdžiui, 1988 m. lapkričio 13 d. priimta LPS Seimo rezoliucija Nr. 4 "Dėl lietuvių kalbos vartojimo".

Tiesa, tenka pripažinti, kad kai kuriuose Sąjūdžio dokumentuose, o taip pat netgi vėliau Aukščiausios Tarybos (Atkuriamojo Seimo) priimtuose dokumentuose vietoje sąvokų "tauta" ir "tautos valia" dar buvo vartojami sovietiniai "naujadarai": liaudis, liaudies valia. Sąjūdžio įstatuose galima sutikti sąvoką "liaudies valdžios saviraiška", o Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. kovo 11 d. priimtame Laikinajame pagrindiniame įstatyme randame "Lietuvos liaudies" ir "liaudies atstovų" sąvokas. Belieka pasidžiaugti, kad vėliau šios klaidos buvo ištaisytos ir svarbiausiame Lietuvos įstatyme – 1992 m. spalio 25 d. Lietuvos Respublikos piliečių referendumu priimtoje Lietuvos Respublikos Konstitucijoje – iš tiesų turime teisėtai lietuvių tautą iškeliančią, jos aukščiausią reikšmę pripažįtančią preambulę ir 2,3, 4 bei kitus straipsnius. Taigi tautiškumo idėja ir lietuvių tautos reikšmė yra įteisinta pačiu aukščiausiu teisiniu, politiniu, valstybiniu dokumentu.

2. Tautos ateitis ir vieta kandidatų į Respublikos Prezidentus programose

Kiekvienas kandidatas į Respublikos Prezidentus savo programoje kalbėjo apie ekonomiką, užsienio politiką, "nacionalinį" saugumą, švietimą, kultūrą. Be abejo, visa tai yra glaudžiai susiję su tautos ateitimi, su jos gerove. Tačiau taip pat svarbu žinoti kandidato požiūrį į tautiškumo problemą, suprasti kokią vietą valstybės vadovas tautiškosioms vertybėms galėtų skirti naujojo šimtmečio Lietuvos politikoje.

Svarstant, ar tautiškumo klausimas kandidatams nors kiek rūpėjo, būtų netikslinga skaičiuoti, kiek kartų tas ar kitas kandidatas savo programoje paminėjo žodžius "tauta" ar "tautiškumas". Daug svarbiau įsitikinti, kad kandidatų pagrindinės programinės nuostatos skatins lietuvių tautos vystymąsi, stiprins jos vietą kitų Europos tautų tarpe. Taigi pažiūrėkime, kokią dėmesį skyrė ir kokius kelius dvasiniam valstybės kūrimui savo rinkiminėse programose siūlė kai kurie kandidatai į aukščiausią Lietuvos vadovo – Respublikos Prezidento – postą.

Dr. Kazys Bobelis, pripažindamas, kad tautos tradicijos ir sąžiningumas turi būti diegiamas jaunajai kartai, kad labai svarbu turėti išsimokslinusią tautą, pažymėdamas, kad siekdami narystės ES ir NATO, privalome nepažeisti Lietuvos ekonominių, socialinių, teisinių, politinių, žemės ūkio ir pramonės interesų, vis tik pamiršta priminti, kad tokia svarbiame politiniame žingsnyje būtina užtikrinti dvasinių tautos vertybių išsaugojimą.

Vytėnis Andriukaitis tautos interesus sutapatina su ekonominiais interesais ir ekonomine nuostata, teigiančia, kad Lietuvos pramonė ir verslai nemerdės tik tada, kai visa mokesčių sistema dirbs šiems ilgalaikiams tautos tikslams: darbo vietų kūrimui, gamybos ir paslaugų rinkos plėtimui, investicijų ir eksporto skatinimui.

Vytautas Landsbergis, pasisakydamas už tautų santarvę ir žmonių lygiateisiškumą, toliau kalbėdamas apie Lietuvos gyventojų vidinę organizacinę struktūrą, jau mini tik abstrakčią visuomenę, atvirą visuomenę, visuomenės gerovę, daugialypę struktūrizuotą visuomenę ir t.t.

Rimantas Smetona beveik visuose programos skyriuose Lietuvos ateitį siejo su

(Nukelta į 5 p.)

Pasaulis ir Lietuva

* **SAUGUMAS – RUSIŠKAI.** Rusija kartu su NATO turi garantuoti Baltijos valstybių saugumą. Konferencijoje "Europa be sienų naujajame tūkstantmetyje" tokią nuomonę išsakė Rusijos ekonomikos ir politikos instituto eurointegracijos centro skyriaus vadovė Nadežda Arbatova. Ji teigė, jog Baltijos regionas laikomas vienu iš saugiausių ir stabiliausių iš posovietinių regionų, tačiau jo saugumas priklauso nuo NATO plėtros. N. Arbatova teigė, kad būtent šis regionas galėtų atsidurti pirmoje "puolimo" linijoje, jeigu atsitiktų taip, jog pablogėtų Rusijos ir Vakarų valstybių santykiai. **BNS**

* **PRIJUNGIMAS.** Buvęs Baltarusijos parlamento pirmininkas Stanislav Šuškevič interviu Čekijos laikraščiui "Lidove noviny" pareiškė, kad Rusija ciniška stengiasi paversti Baltarusiją savo kolonija. Jis citavo Rusijos Užsienio ir gynybos politikos tarybos rekomendacijas, pagal kurias Rusijai reikia didinti integracijos su Baltarusija finansavimą, nes vėliau, bundant baltarusių tautinei sąmonei, tai esą kainuos žymiai brangiau. S. Šuškevič sakė, kad demokratinė Baltarusijos opozicija sieja viltis su būsimaisiais prezidento rinkimais, tačiau baiminasi, ar neatsiras Rusijos finansuojamas kandidatas, kuris gali būti labai pavojingas. **BelaPAN**

* **RYŠIAI.** Lietuvos ir Gudijos (Baltarusijos) centrinių bankų vadovai pasirašė susitarimą dėl atsiskaitymų tarp ūkio subjektų tvarkos. Susitarimas palengvins Lietuvos ir Baltarusijos ūkio subjektų tarpusavio atsiskaitymus, kurie bus galimi ir nacionalinėmis valiutomis, pranešė Lietuvos bankas. Iki šiol Baltarusijos ūkio subjektai su užsienio įmonėmis galėjo atsiskaityti tik konvertuojama valiuta. Taip pat pasikeista nuomonėmis bankų bendradarbiavimo, valiutos kurso režimo, atsiskaitymų, statistikos bei kitais klausimais. Nutarta ir ateityje organizuoti bankų vadovybių ir specialistų susitikimus, suteikti galimybę abiejų bankų darbuotojams dalyvauti bankų mokomosiose programose. **INETRFAX**

* **KALTINIMAI.** Buvęs Vokietijos kancleris **Helmut Kohl** apkaltino spaudą ir politinius oponentus už tai, kad žlugdo jo reputaciją ir apibūdina kaip kriminalinį nusikaltėlį. Pristatydamas savo 350 puslapių knygą "Helmut Kohl, mano dienoraštis. 1998-2000", jis sakė, jog spauda tyčia iškraipo faktus apie jo vaidmenį partinių fondų skandale, siekdama sumenkinti 16 metų, praleistų kanclerio poste. Spaudos konferencijoje **H. Kohl** teigė padaręs didžiulę klaidą, priimdamas anoniminę 2,1 mln. DM dotaciją savo partijai. Jis teigė, jog nusipelno kritikos už šią klaidą, tačiau netoleruos šmeižto ir iškraipymų, kuomet jis vaizduojamas kaip korumpuotas ir valdžios apsėstas politikas. **REUTERS**

* **KEIČIASI PAŽIŪROS.** Europos Sąjunga daugiau neberemia pasiūlymų kitą pavasarį surengti visuotinius rinkimus Kosovo provincijoje. Dar šių metų pradžioje NATO ir ES iš esmės rėmė rinkimų idėją Kosove. Tačiau žlugus Miloševićiaus režimui ir į valdžią atėjus Koštunicai, ES stengiasi įtikinėti, jog reikia keisti politiką Kosovo atžvilgiu. Manoma, jog ES linksta susitaikyti su Serbijos "teisėmis" į Kosovą ar net pateisinti albanų sutriuškinimą. **REUTERS**

* **NEBEREIKIA NEPRIKLUSOMYBĖS?** Juodkalnijos prezidentas Milo Djukanović paprašė Europos vadovų apsvarstyti šios buv. Jugoslavijos respublikos nepriklausomybės pripažinimo klausimą. Iki kitų metų vidurio jis ketina surengti visuotinį referendumą dėl Juodkalnijos nepriklausomybės. Tuo tarpu V. Koštunica sakė, jog vienašališkas Juodkalnijos pasitraukimas iš Jugoslavijos sukeltų katastrofiškus padarinius. Vakarų šalių vadovai taip pat stengiasi sulaukyti Juodkalniją nuo tokio žingsnio. **REUTERS**

* **PIRMININKAS.** Nuverstasis Jugoslavijos prezidentas Slobodan Milošević dauguma balsų patvirtintas Serbijos socialistų partijos pirmininku. Jis buvo vienintelis kandidatas į šį postą. **REUTERS**

* **VILKINIMAS.** Lenkijos prezidentas **Aleksander Kwasniewski**, interviu Vokietijos laikraščiui "Welt am Sonntag", pareiškė, jog vis skeptiškiau vertina galimybę, kad Europos Sąjunga (ES) atvers duris naujoms narėms 2003 metais. Jis sakė, jog turi vis mažiau optimizmo dėl to, kad ES susitiki-me kitą mėnesį Nicoje bus pasiektas tikslas modernizuoti ES institucijas ir leisti naujosios narės iš Rytų Europos įsijungti 2003 metais. A. Kwasniewski teigimu, buvęs Vokietijos kancleris **Helmut Kohl**, kaip ir Prancūzijos prezidentas **Jacques Chirac** leido jo valstybei tikėtis įstoti į ES 2000 metais. Dabar ši data nustumta į 2003 metus. "Kai ES pirmininkavo Suomija, buvo sakoma, kad Portugalija išspręs klausimą. Tačiau Portugalija perdavė tai Prancūzijai. Jei dabar Prancūzija perleis sprendimą Švedijai, tai tada mums bus aišku, kad ES negali išspręsti didelių problemų". **REUTERS**

(Atkelta iš 4 p.)

TAUTIŠKUMAS IR POLITIKA

tautos likimu, jos išsaugojimo prielaidomis bei sąlygomis. Net skyriuje "Nacionalinis saugumas" R. Smetona saugumo politikos tikslu laiko būtinybę saugoti ir stiprinti palankiausias tautos vystymosi sąlygas valstybės viduje. Jis primena konstitucinę nuostatą, kad Lietuvos valstybę kuria Tauta, kad suverenitetas priklauso Tautai, kad Lietuvos nepriklausomybę išsikovoję visa Tauta. Tautos ir lietuviškumo vaidmens kandidatas nepamiršta net programos ekonominėje dalyje.

Valdas Adamkus pasisakė už įvairių tautybių Lietuvoje lygiateisiškumą. Jis, vienintelis iš visų kandidatų, reikalavo, kad ir kitos šalys lietuviams sudarytų palankias sąlygas jų tautiniam identitetui ugdyti. Savo programoje V. Adamkus rašė: "Laikiasi ir laikysiuos principo, kad kur begyventume, esame viena tauta, dirbanti Lietuvos labui". Pripažindamas, kad tautinės vertybės, ateinančios kartu su auklėjimu, švietimu, kultūra, istoriniu palikimu, turi būti visokeriopai puoselėjamos ir prireikus ginamos arba skatinamos, kandidatas pažada: "Palaikydamas tautinę kūrybą, kartu skatinsiu darnų pasaulio kultūros, švietimo laimėjimų išiliejimą į mūsų gyvenimą, visų Lietuvos tautų kultūrų įvairovę ir dialogą". Pabrėždamas švietimo reformos svarbą, jis iškelia modernios lietuvių tautos kūrimo idėją. Humanizmas, asmens laisvė, pilietinis solidarumas, demokratija, modernus tautiškumas – štai tos dvasinės vertybės, kuromis Valdas Adamkus savo rinkiminėje programoje pagrindė dvasinį Lietuvos valstybės tvirtumą, jos ateitį.

Artūras Paulauskas, rinkiminėje programoje išryškindamas tautos valią, tautinių vertybių išsaugojimo reikšmę, tautiniais klausimais užima gana palankią poziciją. Gana daug dėmesio skiriama tautos švietimo ir kultūros puoselėjimui.

3. Kai kurie tautiškumo klausimai 2000 metų Seimo rinkimų politinių partijų programose

Šio Seimo rinkimų metu politinės partijos ir kandidatai dažniausiai aiškino savo programų ekonomines, socialines, finansines, verslo ir kitas praktiškąsias dalis, visiškai nuošalyje palikdami tautiškąsias ir kitas dvasines nuostatas. Dvasinių vertybių nuvertinimas, tapęs būdingu šių dienų visuomenės kasdienybės bruožu, jau atsispindi ne tik partijų rinkiminėse programose, bet ir rinkimų

rezultatuose. Nė viena politinė partija, deklaravusi krikščioniškąsias, tautines ar kitas dvasines vertybes, rinkėjų nebuvo išgirsta. Ir priešingai: tos politinės partijos, kurios rėmėsi gana silpnomis ir net mažai suprantamomis ideologijomis, tapo pripažintomis. Keletos politinių partijų programos panagrinėjime išsamiau. Tai leistų numatyti, kokia tautiškų vertybių vieta gali būti ateinančių metų politikoje.

Naujoji sąjunga, rinkėjams paskelbusi, kad vykdys "naują politiką", ją žada grįsti fundamentaliomis vertybėmis: asmens laisve ir atsakomybe, socialiniu solidarumu, visuomenės narių teisine lygybe, valstybės tarnavimu žmogui, pagarba šeimai ir pastangomis sukurti žmogaus bei tautos gerovę. Tačiau tautos gerovę pateikiama, kaip atskirų žmonių individuali gerovė. Dideli Naujosios sąjungos išpareigojimai švietimo ir kultūros srityje leidžia tikėtis bent patenkinamo tautinių vertybių puoselėjimo.

A. Brazausko socialdemokratinė koalicija, deklaruodama "gerovės visiems" politiką, didžiausią dėmesį skiria valstybės ekonomikai ir socialiniams klausimams. Gaila, kad koalicija, visą programos skyrių paskyrusi kitoms tautinėms bendrijoms, nuošalyje palieka savąsias tautiškumo problemas.

Tėvynės Sąjunga (Lietuvos konservatoriai) rinkėjams pateikia naują Lietuvos viziją: "Europos keliu - į saugią gerovę". Tai viena iš nedaugelio politinių partijų, kuri bando projektuoti Lietuvos kultūros raidą, remdama si istoriniais tautos kultūros vertybių klodais. Ji mato Lietuvą, kaip ES narę, atvirą europinėms kultūros paveldo tradicijoms. Sveikintinas šios partijos siekis užtikrinti lietuvių kalbos, kaip valstybinės, padėtį ir "nacionalinio" kultūros paveldo apsaugą, plėtoti etnines krašto tradicijas, lietuvių kultūros ir meno pasiekimų sklaidą užsienyje. Tačiau šioje programoje per daug susižavėta žodžio "tauta" pakaitalu "nacija". Todėl ir turime: nacionalinį saugumą, nacionalinę kultūrą, nacionalinę radiją, nacionalinę komisiją ir t.t.

Trijų dešiniųjų politinių partijų koalicija "**Tautos frontas**" savo rinkiminę programą pavadino: "Lietuva - pirmiausia!" Užsibrėžęs svarbiausiu uždaviniu – prikelti iš sąstingio Lietuvos ūkį ir pradėti sparčią jo plėtrą, frontas lieka skeptiškas europinei integracijai ir net kviečia jai priešintis.

"Jaunosios Lietuvos" bei Lietuvos demokratų partijos bendroje, gana glaustoje programoje, tautos problemoms skirtoje dalyje pasižada:

– rūpintis tautos išlikimu, jos garbe ir gerove;

– skatinti tautinės minties vystymąsi ir tautinį sąmoningumą;

– puoselėti tautinę kultūrą ir lietuvių visame pasaulyje.

Kaip tai numatoma daryti, paaiškinta valstybei, jaunimui ir kultūrai skirtuose skyriuose.

Gaila, bet tautiškumo rei-

kalams labai mažai arba visiškai neskirta dėmesio Liberalų sąjungos, Valstiečių partijos, krikščioniškos krypties, "Socialdemokratija - 2000" ir dar kai kurių kitų partijų programose.

Baigiant šią apžvalgą, vargu ar galima padaryti optimistinę išvadą. Priešingai: atrodo, kad atgimusios, vieningos tautos idėja, buvusi ryškia vėliava, kovojant dėl Lietuvos nepriklausomybės ir įtvirtinant jos valstybingumą, vis labiau pamirštama. Politikoje vis pabrėžiami socialiniai, ūkiniai, turtiniai klausimai. Fundamentalios idėjos

pakeičia pragmatiškumas ar net buitiskumas. Visa tai kelia pavojų, kad ateityje gali būti nukrypta nuo patikrintos ir perspektyvios lietuvių tautos bei Lietuvos valstybės raidos. Galime netekti savojo tautinio identiteto. Guostis galima nebent tik tuo, kad pasiekus kritinę būklę, vis tik atsiras stipri ir vieninga tautinės krypties politinė partija arba vėl atgims tautinis Sąjūdis, kurio idealai nušvies protus, prikels ant "aukso trupinio, gardaus valgio šaukšto" užsnūdusią tautinę savigarbą, sužadins pareigą ir atsakomybę savo tautos istorijai, dabarčiai ir atečiai.

Boston, MA ALTS skyriaus ataskaita 26-ajam seimui

Skyrius savo sąrašuose turi 19 narių. Iš jų 10 yra nebeaktyvūs, tad skyriaus veikla – smarkiai sulėtėjusi. Be to, patys aktyviausi skyriaus nariai veža visą lietuviškos veiklos vežimą Bostone.

Per metus sukviečiame du narių susirinkimus, per kuriuos paskirstome gautas pajamas iš mūsų užšaldyto kapitalo įvairiems lietuviškiems projektams remti. Skyrius taip pat žengė drąsų žingsnį, investuodamas vieną trečdali savo turimo kapitalo į Lietuvos kredito unijas. Šis mūsų indėlis sustiprina besikuriančias kredito unijas ir duoda galimybę ūkininkams

gauti paskolų. Iš gaunamų palūkanų skirsime stipendijas Klaipėdos universiteto Jūrų instituto lietuviams studentams.

Šio sezono pradžioje buvo vėl atgaivintas tradicinis kultūrinis subatvakaris. Prieštatėme naują Dr. J. Gimbuto knygą. Į subatvakarių organizavimą buvo įtraukta ir neseniai atvykusiųjų į JAV lietuvių organizacija – Amerikos lietuvių Šiaurės rytų bendrija.

Nežiūrint augančio metų skaičiaus, Bostono skyrius dar gyvuoja ir gyvuos.

Romualdas Veitas
Skyriaus pirmininkas

AUKŲ VAJUS "DIRVAI"

"Dirvos" 85-erių metų sukakties proga Amerikos Lietuvių Tautinės sąjungos ir "Vilties" draugijos paskelbto vajaus aukotojai:

Translith, Inc. Transpak	100
Dennis ir Rimvyda Dreher ..	50
Gailė Janušonis	50
Elenora Valiukėnienė	50
Kun. A. Babonas	50
Vytautas Tamošaitis	20
Ritonė Rudaitienė	20
Irena Ulpaitė	20

Aukų vajus tęsiamas. Nuosirdžiausiai dėkojame visiems, atsiliepusiems į šį kvietimą. Netrukus pranešime apie naujus aukotojus.

Amerikos Lietuvių
Tautinės sąjungos valdyba

Lietuva – Amerikos parodų centre

Lapkričio 14-16 dienomis Detroito priemiesčio "Novi-exhibition" centre vyko tarptautinis festivalis, skirtas bendrojo lavinimo mokyklų mokiniams. Jo tikslas – supažindinti Amerikos besimokantį jaunimą su pasaulio tautų istorija ir kultūra. Ypač daug dėmesio kreipama į

tautines bendrijas, gyvenančias Jungtinėse Valstijose.

Šiame festivalyje tur būt buvo atstovaujamos visos pasaulio tautos, visi žemynai. JAV LB Detroito apylinkės valdybos iniciatyva, padedant būreliui tautininkų, lietuviai įrengė savo paviljoną. Pernai jį aplankė per 40 tūkstančių

moksleivių. Ne mažiau buvo ir šiemet.

Dėkojame LB apylinkės valdybai ir jos talkininkams. Tai puiki proga supažindinti būsimąją JAV inteligentiją su Lietuva, jos istorija, tautodailė ir kt.

Jonas Urbonas

Lietuvių skyrius Detroito Novi-exhibition parodų centre. Prie jo (iš kairės): Vilija Matvėkienė, Alma Svetickienė ir Rasa Karvelienė.

Jono Urbono nuotr.

ALTS 26-OJO SEIMO NUTARIMAI

Amerikos Lietuvių Tautinės sąjungos 26-asis seimas, įvykęs 2000 m. spalio 27-29 dienomis Balzeko Lietuvių kultūros muziejaus patalpose, *Chicago, Illinois*, sudarė šios sudėties nutarimų komisiją: Romas Veitas (*Boston, MA*), Antanas Mažeika (*Los Angeles, CA*) ir Antanas Juodvalkis (*Chicago, IL*).

ALTS 26-asis seimas, išklausęs sąjungos valdybos ir skyrių atstovų pranešimus, garbės nario Jono Jurkūno

paskaitą ir Lietuvių Tautininkų sąjungos pirmininko dr. Gedimino Sakalninko pranešimą, pagarbiai prisiminęs mirusius sąjungos narius, nutarė:

1. Seimas dėkoja sąjungos valdybai, ypač jos pirmininkui Petriui Bučiui už prasmingą veiklą bei rūpestį Lietuvos reikalais.

2. Seimas pritaria šil- tiems ryšiams su Lietuvos

Tautininkų sąjungos valdyba ir skatina toliau remti jos veiklą.

3. Seimas prašo megzti ryšius su naujai atvykstančiais tautiečiais ir įtraukti juos į tautinę veiklą. Nors naujųjų imigrantų pažiūros kartais esti ir skirtingos, bet asmeniškai ryšiai ir pokalbiai gali duoti gerų vaisių. Kant- rybė ir laikas veikia teigia- mai.

4. Seimas pageidauja ir toliau palaikyti glaudžius ry- šius su kitomis lietuvių orga- nizacijomis bei sambūriais, siekiant Lietuvai įsijungti į europines saugumo struktūras bei demokratėjimą.

5. Seimas prašo sąjungos vadovybę dar ryžtingiau skelbti tautines idėjas, nes plintantis kosmopolitizmas bei liberalizmas naikina tau- tines kalbas ir papročius.

Ypač tai svarbu mažesnėms valstybėms.

6. Seimas dėkoja "Vil- ties" draugijos valdybai ir "Dirvos" redaktoriui už pa- stangas išlaikyti "Dirvos" lei- dimą.

7. Seimas dėkoja Čika- gos skyriaus valdybai ir na- riams už šio seimo paruošimą ir šiltą atstovų priėmimą.

Nutarimų komisija

Romas Veitas,
Antanas Mažeika
Antanas Juodvalkis

LIETUVIŲ FONDO
DERLIAUS ŠVENTĖ

Kaip ir kiekvieną rudenį, turtingiausia ir daugiausia lė- šų lietuviškai veiklai visame pasaulyje išdalijanti, dosniai remianti lietuvišką jaunimą organizacija – Lietuvių fondas (LF) surengė savo "derliaus šventę". Ji įvyko lapkričio 4 d. vakare Pasaulio Lietuvių Centre Lemonte. Apie treje- tas šimtų gražiai atrodančios publikos susibūrė rudens mo- tyvais išpuoštoje salėje. Šis vakaras buvo labiau skirtas pasilinksminimui, tačiau ja- me netrūko ir rimtesnių mo- mentų: reikšmingų, bet neuž- sitęsusių pasisakymų, sveiki- nimų, palinkėjimų. Be to, šios šventės metu įteikti sti- pendijų čekiai LF paramą ga- vusiems studentams, gyve- nantiems Čikagoje bei jos apylinkėse.

Ramona Stephens-Ze- maitienė, pradėjusi pokylio programą, prabilti susirinku- siems svečiams pakvietė LF Valdybos pirmininką Povilą Kilių. Jis pasidžiaugė sėk- mingu šių metų vajaus užbai- gimu, pažymėdamas, jog fon- das padidėjo: buvo įnešta apie 600 tūkst. dol., o bend- ras kapitalas jau artėja prie 11 mln. Pridėjus nerealizuotą turtą, jis jau siekia apie 15 milijonų. Pirmininkas paži- mėjo, kad LF jau turi daugiau nei 7,000 narių. Pirmą kartą LF 37 metų veiklos istorijoje įvairiems lietuviškiems pro- jektams išdalintas milijonas dolerių. "Kai Lietuvių Fondo turtas pasieks 20 milijonų, tuomet kasmet lietuvių puoselėjimui galėsime skirti po 2 mln. dolerių" - paaiški- no P. Kilius. Jis taip pat pa- dėkojo jaunosioms LF dar- buotojoms: Ramonai Žemai- tienei, Judy Sidrienei, Sigitai Balzekienei bei ilgamečiams Fondo veikėjams ir jų žmo- nons, beje, daug dirbusioms, puošiant pokylio salę.

Į pokylį atvyko nemaža garbingų svečių. Tarp jų bu- vo Lietuvos Respublikos am- basadorius Vašingtone Stasys Sakalauskas, Lietuvos Seimo narys Petras Gražulis, Lietu- vos garbės konsulas Čikagoje

Edvardas Šulaitis

Vaclovas Kleiza, Lietuvos garbės konsulas *St. Peters- burg, FL* Stanley Balzekas, JAV Lietuvių Bendruomenės Tarybos prezidiumo pirmi- ninkė Regina Narušienė ir kt.

Lietuvos ambasadorius S. Sakalauskas, kartu su savo žmona Jūrate atvykęs iš Va- šingtono, padėkojo už pa- kvietimą dalyvauti šioje ru- dens šventėje. Jis teigė, kad LF steigėjo dr. Antano Raz- mos idėja buvo pasodinta į gerą dirvą ir dabar duoda gra- žius vaisius. Ambasadorius taip pat kreipėsi į studentus – LF stipendininkus, linkėda- mas jiems gerų studijų ir grį- žimo į Lietuvą.

PARAMA
STUDENTAMS

Pokylio metu stipendijas gavo gana didelis būrys stu- dentų – net 21. Jiems čekius įteikė LF steigėjas ir pelno skirstymo komisijos pirmi- ninkas dr. A. Razma bei LF tarybos pirmininkas Algirdas Ostis. Iš viso šiemet stipendi- jos paskirtos 140 studentų. Daugumą jų sudaro iš Lietu- vos atvykę studentai. Kai ku- rie čia gyvena jau ilgesnį lai- ką: Aušra Ažuolaitytė, Jur- gita Baltrušaitytė, Dalia Ci- zikaitė, Laura Dainytė, Irena Danilkina, Rimas Gecevi- čius, Milda Grigaitė, Simona

Jakubauskaitė, Arūnas Kara- lis, Jolita Klimavičiūtė, Si- gita Lukauskaitė, Džiugas Reneckis, Audronė Rozen- bergienė, Laimonas Simutis, Silvija Skripkauskaitė, Asta Švedkauskaitė, Rasa Tamu- lavičius, Adomas Tautkus, Neringa Tvardauskaitė, Dei- mantė Žukaitė.

Po oficialios pokylio da- lies svečiai buvo pavaišinti skania vakariene ir gėrimais. Daug kam atsirado noras pa- sisukti šokių sukuryje, pui- kiai grojant "Žaibo" orkest- rui. Svečiai linksminosi iki vidurnakčio. Susirinkusieji liko patenkinti puikia švente ir gyrė LF vadovybę. Jie gė- rėjosi Lietuvių Fondu, jau daug metų teikiančiu nuola- tinę paramą tiems, kuriems jos labai reikia.

KVIEČIAME NAUJUS
NARIUS

Baigdamas rašinį apie turtingiausią ir dosniausią lie- tuvių organizaciją bei jos su- rengtą rudens šventę Lemon- te, noriu perduoti ilgamečių LF darbuotojų – dr. Antano Razmos, Povilo Kiliaus, Al- girdo Osčio bei kitų išsakytą kvietimą įsijungti naujiems nariams. Kviečiame stoti į LF ir tuos, kurie neseniai atvyko į JAV, bet ateityje turės per- imti šios organizacijos vairą. Pakanka \$100 įnašo, norint tapti Lietuvių Fondo nariu.

Stipendijų įteikimas Lietuvių fondo rudeniniame pokylyje. Tribūnoje – dr. Antanas Razma, šalia jo – Algirdas Ostis.

Edvardo Šulaičio nuotr.

Philadelphia, PA
GYVA LIETUVIŠKA
VEIKLA

Teresė Gečienė

LIETUVIŠKOS KNYGOS
JAV UNIVERSITETE

Vienas seniausių Ameri- kos "Ivy League" universitetų yra *University of Pennsylva- nia*, kurį įkūrė žymiausia Fi- ladelfijos istorinė asmenybė – *Benjamin Franklin*. Šiais metais universiteto biblioteka švenčia 250 metų sukaktį. Ta proga 50-ties valstybių vado- vai šiai bibliotekai atsiuntė dovanas – savo kraštuose šiais metais išleistas ypatin- gas knygas su asmeniškai pa- sirašytais dovanų persiuntimo laiškais. Dovanotos knygos išstatytos bibliotekos parodų vitrinose. Yra ir Lietuvos do- vana, tik kažkodėl ne su pre- zidento Valdo Adamkaus pa- sirašytu dovanojimo raštu.

University of Pennsyl- vania turi bene pačią didžiau- sią lituanistinių knygų kolek- ciją už Lietuvos ribų. Kolek- cijoje yra Vasario 16-osios Nepriklausomybės akto sig- nataro, ministro Jurgio Šaulio biblioteka. Be to, lituanisti- nes knygas ir spaudą biblio- tekoje kaupė joje dirbę lietu- viai – Dr. Vincas Maciūnas ir Dr. Kostas Ostrauskas. Dr. K. Ostrauskas, nors šiuo metu yra pensininkas, dar pasirūpi- na lituanistikos skyriaus pa-

pildymu bibliotekoje. Šios sukakties proga JAV LB Fi- ladelfijos apylinkė per uni- versitete besidarbuojančią Aldoną Rastenytę-Page pado- vanojo bibliotekai knygas, iš- leistas Lietuvoje 1997 metais, švenčiant pirmosios lietuviš- kos knygos – Martyno Maž- vydo katekizmo – 450 metų sukaktį.

TRADICINĖ MUGĖ

Geros reklamos ir labai palankaus oro dėka šiemet tradicinė Lietuvių Namų mu- gė, įvykusi lapkričio pirmąjį savaitgalį, sulaukė daug lan- kytojų. Patys populiariausi pirkėjų tarpe, šalia lietuviškų rankdarbių, gintaro dirbinių, muzikos įrašų ir knygų, šie- met buvo Sydney olimpiados bronzos medalių laimėtojų – Lietuvos olimpinės krepšinio rinktinės marškinėliai.

Mugės lankytojus links- mino kaimo kapela, tautinių šokių grupė "Žilvinas" ir Fi- ladelfijos kanklininkės. Išal- kusieji vaišinosi prie turtingo bufeto. Ilga eilutė laukė prie "skaniausių pasaulyje bulvi- nių blynų" kepėjų. Kavinėje svečiai gardžiavosi Filadelfi- jos šeiminingų iškeptais tor- tais ir pyragais. Mugės ruošia

(Nukelta į 9 p.)

LIETUVIŲ FONDO
PRANEŠIMAS

Lietuvių Fondo (LF) val- dyba praneša, kad jau iš- spausdintos naujos LF para- mos prašymų formos (*Grant application*) ir naujos prašy- mų formos dėl stipendijų stu- dentams.

Asmenys ar organizaci- jos, norinčios gauti paramą, turi kreiptis į LF raštinę ir gauti naujas formas. Jas už- pildžius, reikia grąžinti per paštą arba įteikti asmeniškai iki 2001 m. kovo 15 d. Stu- dentai, norintys gauti LF sti- pendijas, taip pat turi naudoti naujas prašymų formas. Jas

užpildžius, reikia grąžinti iki 2001 m. balandžio 15 d.

Bet kurie prašymai, anks- čiau pateikti senose formose, nebus svarstomi. Juos reikia perrašyti, užpildant naujas formas. Prašymai, gauti po nustatytos datos, taip pat ne- bus svarstomi.

Lietuvių Fondo raštinės tel.: (630) 257-1616.

Adresas:
Lithuanian Foundation, Inc.
c/o Mrs. Alė Razmienė
Reikalų vedėja
14911 127th Street
Lemont, IL 60439

Jaunimo puslapis

Čiurlionio meno dvasią išlydėjęs namo

Visi mes esam nebyliai,
Nes to, ką girdime giliai,
Dažnai nemokam pasakyti

Justinas Marcinkevičius

Prisimenu savo nuostabos sklidiną susikaupimą ilgai lauktame M.K. Čiurlionio 125-tųjų gimimo metinių minėjimo koncerte, nostalgiskai tėvynės atgarsiu nuteikusį leitmotyvą susitikime su menininkais Lietuvių Namuose brangų pasididžiavimą, rengiantis šiam svarbiam kultūros įvykiui. Trys prasmingos dienos *Cleveland, OH* lietuvių gyvenime praturtino mūsų tautišką dvasią džiugia lietuviškos muzikos naujiena.

Iprasmindama Čiurlioniui skirtą koncerto atminimą, pirmiausiai noriu pacituoti kartu su Vilniaus valstybiniu styginiu kvartetu iš Lietuvos atvykusio muzikologo Lino Paulauskio mintį: "Šio koncerto idėja arba vaizdinys yra jungtys". Taip, visų pirma, tai – istorinės jungtys, susiejusios Čiurlionį ir jo epochą su Lietuvos nūdienu ir jos iškiliausiais kompozitoriais – Vytautu Barkausku, Mindaugu Urbaičiu ir Remigijum Merkeliu. Taip pat tai – geografinės jungtys, kartu muzikuoti sutelkusios Lietuvos ir Amerikos lietuvių menines jėgas – Vilniaus valstybinį styginį kvartetą bei šiuo metu Amerikoje gyvenančius ir dirbančius pianistus: Roką Zubovą, Sonatą Deveikytę-Zubovienę ir Gintę Čepinskaitę. Tačiau, plačiausia prasme, tai – kultūrinės jungtys, sutelkusios skirtingų epochų ir žemynų estetiškes vertybes ir jų puoselėjimą pasaulinėje šiandienos meno tvirtovėje.

Menininkų gastrolės prasidėjo lapkričio 12 d., WCPU radijo stotyje. Pianistas R. Zubovas papasakojo apie Čiurlionį, jo reikšmę Lietuvai ir jam skirtą festivalį, o kvartetas atliko Čiurlionio Styginių kvarteto I dalies reprizą bei kartu su pianiste Sonata

Deveikyte-Zuboviene – M. Urbaičio "Ramybės" ištrauką. Tos pačios dienos vakare įvyko koncertas *Steinway* salėje, *Akron, OH*. Jį surengė M. K. Čiurlionio minėjimo komiteto narė Danutė Liaubienė. O lapkričio 12 d., sekmadienį, šias gastroles apvainikavo neabejotinai sėkminga kulminacija – koncertas įžymioje *Reinberger* salėje (*Severance Hall*).

Koncerto pirmoji dalis daugiausia buvo skirta M.K. Čiurlionio kompozicijoms. Pianistas R. Zubovas skambino preliudus, o Vilniaus valstybinis styginis kvartetas grojo kvartetą C-moll. M. K. Čiurlionis savitai "ištapė" muzikinę formą. Jo kūryba – sielos daina, sukurta romantiškos muzikinės paletės spalvomis. Pianistas meistriškai perskaitė sunkiai nuspėjamo ritmo gramatiką. Styginių kvartetas romantiškai griežė lietuviškų melodijų atgarsius klasikinėje formoje. Čiurlionio kūryboje girdėjome nuosaičiai "netvarkingų" ritminių ornamentų, chromatizmo tendencijų ir netonalių garsinių derinių.

Vytautas Barkauskas savo sėkseto fortepionui keturiomis rankoms ir styginių kvartetui įvaizdžiu pasirinko Čiurlionio triptiką "Karalaitės kelionė. Pasaka". Jo kompozicijoje akcentuojama funkcinė kūrinio reikšmė – pasakiškos erdvės, grėsmės drama. Pianistės Sonata Deveikytė-Zubovienė ir Gintė Čepinskaitė, laisvai "besikerojančio" ritmo pagalba vaizdžiai "sekė" karalaitės pasaką, kai tuo tarpu eksperimentinė kvarteto styginių instrumentų traktuotė klausymą papildė erdviška akustine aplinka.

Mindaugo Urbaičio kūrinys fortepionui ir styginių

Rita Mockienė

kvartetui "Ramybė", skirtingai nuo V. Barkausko, kaip autorius sakė, neturi jokių tiesioginių sąsajų su to paties pavadinimo paveikslais. Tačiau šio kūrinio vaizdinys – Čiurlionio filosofinės pažiūros, bičiuliška gamtos ir žmogaus dvasios būseną. M. Urbaičio kompozicija sukurta, tiesiogiai cituojant bei naujos muzikinės estetikos kontekste perfrazuojant Čiurlionio preliudus fortepionui, simfoninės poemos "Miške" ir lietuvių dainos "Bėkit, bėreliai" motyvus. Subtiliai vienas kito muzikavimo savitumus suderinęs Vilniaus styginių kvartetas, jautrūs Sonatos Deveikytės-Zubovienės fortepiono klavišų prisilietimai, elastingos tylos pauzės... Po ilgų dienos darbų ir įtampos užsnūdęs *Reinberger* salės prižiūrėtojas... Absoliuti ramybė...

Remigijaus Merkelio kompozicija fortepionui ir styginių kvartetui "MiKonst" yra, viena vertus, Čiurlionio vardą – Mikalojus Konstantinas – santrupa, o antra vertus ir *Mi konstanta* – atkakliai kartojama "mi" nata. Šio kūrinio sintaksėje nebuvo muzikos istorijos eigoje archetipinėmis tapusių melodizingumo schemų, nors išgirstos ir tiesioginės nuorodos į Čiurlionį: styginių kvarteto pirmieji garsai bei Čiurlionio preliudo ir noktiurno temų polifoninis pokalbis tarp styginių ir fortepiono. Šis, bene aktyviausias ir naujoviškiausias kūrinys, tapo iš tiesų efektyvia *Reinberger* salės koncerto baigme.

Severance Hall pasižymi savo ypatinga akustika. Po \$36.7 milijonus kainavusių rekonstrukcijų ji tapo stubli-

nančiai neprikaištinga, puikiai atskleidžianti pasaulyje pagarsėjusio Klyvlendo orkestro (*Cleveland Orchestra*), unikalaus garso kokybę. Ideali akustikos privalumai atsiskleidė ir Čiurlioniui skirtą koncertą metu. Švarus, tikras, nepersimainęs ir neprišlopintas garsas keliavo per 400 vietų salę visoje savo didybėje. Kamerinė muzika – tai intymi kelių instrumentų sandrauga. Todėl labai svarbu jausti kiekvieno menininko muzikinį temperamentą ir jo instrumento garsų intonacijų išskirtinumą bei jų turtingą visumą. Šiomis savybėmis pasižymi Vilniaus valstybinis styginis kvartetas (A. Vainiūnaitė, A. Šilalė, G. Jakaitis, A. Vasiliauskas) ir pianistai (R. Zubovas, S. Deveikytė-Zubovienė ir G. Čepinskaitė). Džiugu, jog mūsų menininkams grojant *Reinberger* salėje, ši misija buvo sėkmingai įvykdyta.

M.K. Čiurlionio 125-tųjų gimimo metinių minėjimo koncertas buvo puikus Lietuvos meno puoselėtojų tolimoje išeivijoje pavyzdys. Norėčiau padėkoti visiems M. K. Čiurlionio minėjimo ruošos komiteto nariams bei kitų organizacijų atstovams už jų triūsą, rengiant šią šventę: pirmininkui Remigijui Bistrickui – už sėkmingą vadovavimą, komiteto veiklos koordinavimą ir finansų apskaitą;

Lietuvos Respublikos garbės generalinei konsulei Ingridai Bublionei – už ryšius su *Ohio* gubernatoriumi Bob Taft bei kontrakto su *Severance Hall* pasirašymą, kun. Gediminui Kijauskui SJ – už žinutes Mišių metu ir aktyvų raginimą apsilankyti koncerte; Aldonai Stempužienei – už ryšius su spauda ir reklama; Jurui Palukaičiui – už renginiui sukurta plakata ir autobuso koncerto klausytojams koordinavimą; Ritai Kliorienei – už veiksmingą koncerto garsinimą ir bilietų pardavimą; Danutei Liaubienei – už koncerto *Steinway* salėje, *Akron, OH* surengimą ir gardžias vaišes menininkams. Man, kaip minėjimo ruošos komiteto narei, teko parengti ir išleisti koncerto programą (anglų kalba), rūpintis šio renginio reklamavimu spaudoje.

Komiteto vardu taip pat norėčiau padėkoti pagrindiniam koncerto reklamos rėmėjui – JAV LB apylinkės valdybai; *Ohio Chamber Society* generaliniam direktoriui Leo Najar, padėjusiam užsakyti įžymiąją *Reinberger* salę; "The Plain Dealer" muzikos kritikui Donald Rosenberg – už labai palankų straipsnį. O didžiausia padėka, aišku, skiriama menininkams, kurie savo meistriškai tobulu M.K. Čiurlionio ir jo dvasioje sukurto muzikos atlikimu atnešė ir paliko mūsų atmintyje meno bičiulystės (prisiminkime Čiurlionio "Bičiulystę") šviesulį.

Gėlės pianistėms – Sonatai Deveikytei-Zubovienei (kairėje) ir Gintei Čepinskaitei. Ritos Mockienės nuotr.

Vilniaus valstybinis styginis kvartetas ir pianistas Rokas Zubovas *Reinberger* scenoje – M. K. Čiurlionio 125-ųjų gimimo metinių minėjimo koncerte. Ritos Mockienės nuotr.

KUNIGAS KĘSTUTIS KĖVALAS -- REDAKCIJOS SVEČIAS

Gruodžio 3-osios popietėje mūsų savaitraščio redakcijoje apsilankė jaunas kunigas, buvęs kaunietis Kęstutis Kėvalas. Laiko susitikimui su labai įdomiu pašnekovu buvo gana nedaug, bet pasikeisti kai kuriomis mintimis vis dėlto suspėjome.

K. Kėvalas iššventintas į kunigus tik šiemet, birželio 29 d., Kauno arkikatedroje bazilikoje. Pirmąsias padėkos Mišias šventė Šančių Švč. Jėzaus Širdies bažnyčioje liepos 2 d. Šiuo metu jis tęsia teologijos studijas Jungtinėse Valstijose, Baltimorėje. J.J.

KAI MUS ŠAUDĖ...

(Pradedame spausdinti
buvusio tremtinio
ir politinio kalinio
prisiminimus)

Praėjus dešimčiai metų po Antrojo pasaulinio karo, enkavėdistų ordos palaužę partizanų pasipriešinimą. Išretėjo kaimų sodybos. Vienus išvežė į Sibirą, kitus subruko į kolchozines gyvenvietes. Tačiau pasyvusis tautos priešinimasis vyko per visą 50-ties metų okupacinį laikotarpį. Vėliau sumažėjo suėmimų, pasikeitė tardymų brązas, tačiau išsismaginę čekistai naudojo modernesnes kankinimo ir prievartos priemones. Plačiau apie tai galėtų papasakoti Centro Sąjungos veikėjas, buvęs ypatingųjų bylų tardytojas Egidijus Bičkauskas.

1947 metų pabaigoje Stalino represinis roplis priėjo ir iki mūsų šeimos. Kiek ten tos šeimos ir beliko! Vyriausias brolis, priklausęs Šaulių sąjungai, vokiečių okupacijos metais dirbo kooperatyve pardavėju. Sugrįžus sovietams, keletą kartų buvo suimtas ir žiauriai kankinamas. Paskutinį kartą paleistas pasakė: "Išeinu į mišką, gyvas čekistams nepasiduosiu." Įstojo į ką tik besikuriantį Jono Jakubavičiaus-Rugio partizanų būrį. Antrasis brolis

Leonas, ne kartą tardomas ir kankinamas, ištverė iki tol, kol mane su tėvais išvežė į Sibirą. Kur jam dėtis? Išėjo į Rugio būrį. Abu žuvo 1949 m. kovo mėn. Trečias brolis Petras, persirgęs meningitu, neteko klausos. Jis tuo laiku mokėsi Kaune nebyliųjų mokykloje ir gerų žmonių dėka išvengė tremties. Trys seserys, seniai ištekęjusios, gyveno savo šeimose.

Trėmimai vykdavo vidurnaktiais, dalyvaujant vietiniam "partiniam aktyvui" ir stribams, kurie stengėsi įsitemkti okupantams ir būdavo itin žiaurūs. Suprantama – ne už dyką. Jiems leisdavo plėšikauti išvežtųjų sodybose. Kremlui atsidavę bernai riejosi, dalindamiesi sunkiai užgyventą pasmerktųjų turtą. Vėliau dauguma jų degradavo, tačiau kai kuriems pavyko tapti net "garbingais" piliečiais. Pažymėtinas rašytojas Vytautas Petkevičius, kuris uoliai talkininkavo, vežant tautiečius iš Kauno priemiesčių ir Šilavoto.

1947 m. gruodžio 19 d. Varėnos geležinkelio stotyje, apšarמושiusiose gyvulinuose vagonuose čekistai sutalpino kelis šimtus šeimų iš Alytaus, Lazdijų ir Varėnos

Vytautas Kaziulionis

rajonų. Vagoną "šildė" vienintelė geležinė krosnelė, kuriai visuomet trūkdavo akmens anglies. Tąsyk, kaip tyčia, mūsų krosnelė buvo įkai-tinta iki raudonumo. Aplinkui spietėsi sušalę vaikai, šildydamiesi atgrubusias rankes. Staigus ešelonu stabdymas vaikus išmušė iš lygsvaros ir jie nuogais delniukais atsirėmė į karščiu alsuojančią krosnelę. Šiurpus, širdį veriantis klyksmas nuaidėjo vagonė. Pasklido aitrūs degančios odos kvapas.

Po mėnesio kelionės leigyvių tremtinius išlaipino Vakarų Sibiro Tiūmenės srities pelkėtoje taigoje. Kiek anksčiau čia jau buvo atvežti tautiečiai iš Marijampolės, Šakių ir Vilkaviškio rajonų. Nuo geležinkelio apie 250 kilometrų vežė atvirais sunkvežimiais į Baikalo rajono Bačelino miško pramonės įmones. Mane su tėvais ir iš Varėnos valsčiaus Pakraščio kaimo ištremtą Zlotų šeimą apgyvendino pas kolchozinką, nedidelėje apgriuvusioje lūšnoje. Kaip vėliau išaiškėjo, vietiniai gyventojai tremtinių labai bijojo. Mūsų bijojo dar ir todėl, kad Zlotų šei-

moje buvo keturi suaugę sūnūs. Jauniausiam, kaip ir man, buvo septyniolika metų. Per trumpą laiką čekistų paskalos apie mūsų tariamas nedorybes ištirpo kaip pavasario sniegas, nes su vietiniais gyventojais mus susiejo viena bėda – badas. Tik "draugai viršininkai" vartėsi, tartum inkstai taukuose, apvaginėdami darbo liaudį ir beteisius tremtinius.

Prisimenu, kaip buvome nustebinti šeiminių, pas kuriuos gyvenome. Gegužės mėnesio pabaigoje atšilus

dirvai, jie ėjo į laukus pasikasti kolchozo bulvių. Rudenį už vieną kišenę paslėptą bulvytę grėsė trys metai kalėjimo. Šeimininkė, išvirusi sušalusias bulves, dvokiantį skystį nupildavo, o nusėdusiu krakmolu maitindavo vienturtį trijų metų sūnų Aleksandrą (Šurą). Iki šiol negaliu pamiršti Šuros juodų, kaip angliukų, akių, kuriose nesimatė šiltų, vaikiško naivumo žiburėlių. Nerūpestingumą ir švelnų žvilgsnį užgožė bado, nevilties ir išsekimo šmėkla. Būdamas trijų metų, Šura dar nevaikščiojo.

(Tėsinys – kitoje laidoje)

SVEIKINAME

rašytoją, žurnalistą

KAROLĮ MILKOVAITĮ,

apdovanotą šių – 2000-ųjų metų JAV Lietuvių Bendruomenės Kultūros Tarybos žurnalisto – spaudos darbuotojo premija.

Laureatui linkime sveikatos ir dar daug kūrybingų metų.

Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos
Los Angeles skyrius

JAV LB KULTŪROS TARYBA SKELBIA RUGSĖJIS – SPAUDOS MĖNUO PAPIGINTA METINĖ PRENUMERATA NAUJIEMS SKAITYTOJAMS:

DIRVA \$25.00 (vietoje 35.)
P.O. Box 19191
Cleveland, OH 44119-0191

DRAUGAS \$65.00 (vietoje \$100.)
4545 W. 63rd St.
Chicago, IL 60629

DARBININKAS \$25.00 (vietoje 35.)
341 Highland Blvd.
Brooklyn, NY 11207

EGLUTĖ \$10.00 (vietoje 15.)
13648 Kickapoo Trail
Lockport, IL 60441

LIETUVIŲ BALSAS \$20.00 (vietoje 30.)
2624 W. 71 st. St.
Chicago, IL 60629

PASAULIO LIETUVIS \$10.00 (vietoje 20.)
14911 127 th St
Lemont, IL 60439

PENSININKAS \$10.00 (vietoje 15.)
2711 W. 71 st St
Chicago, IL 60629

BRIDGES \$15.00 (vietoje 18.)
1927 W. Boulevard
Racine, WI 53403

LITUANUS \$8.00 (vietoje 10.)
1501 E. So. Indiana Ave
Chicago, IL 60605

Lietuviškas laikraštis ar žurnalas –
puiki dovana bet kuria proga!

Dail. Jadvygos Paukštienės piešinys "Vaidila", atsiųstas "Dirvos" 85-mečio proga.

GYVA LIETUVIŠKA VEIKLA

rūpinosi naujasis Lietuvių Namų valdybos pirmininkas Dr. Juozas Kasinskas, kuris ir kanklininkes moko, ir kaimo kapeloje groja. Nuo jo mugės ruošos darbuose neatsiliko tarybos pirmininkas Vytautas Karalius bei LB apylinkės pirmininkas Vytas Bagdonavičius, o jiems padėjo didelis būrys tautininkų.

Šalia privataus verslo stalų buvo ir labdaros stalas. Telkėme lėšas organizacijai "Vaiko vartai į mokslą". Šios organizacijos tikslas – dirbti su nuskriaustais – "gatvės" – vaikais Lietuvoje, skatinti juos lankyti mokyklas, siekti aukštesnio mokslo ir įsisamoninginti dvasinių vertybių reikšmę gyvenime. Šie vaikai ne-

(Atkelta iš 6 p.)

gauna jokio dvasinio bei socialinio auklėjimo savo šeimose. Prie šio mugės stalo buvo priimamos aukos ir padavinėjami suaukoti lietuviški rankdarbiai. Per dvi dienas geradarių dėka pasisekė sutelkti \$1.050. Šie pinigai jau persiusti į organizacijos centrą Čikagoje. Sukauptos lėšos bus naudojamos, perkant mokslo ir higienos reikmenis šešioms "Vaiko vartais į mokslą" centrams, veikiantiems Lietuvoje. Šią organizaciją įkūrė ir šiuo metu pati su vaikais Lietuvoje dirba buvusi filadelfijietė Rita Žukauskaitė-Venclovienė.

AUKSINĖ KROKIŲ ŠEIMOS SUKAKTIS

Juzė ir Bronius Krokiai, nepamainomi Filadelfijos lietuviško telkinio veiklos talkininkai ir rėmėjai, lapkričio 12 d. atšventė auksinę vedybinio gyvenimo 50-mečio sukaktį. Po šv. Mišių jubiliatų intencija šv. Andriejaus lietuviškoje bažnyčioje, jų dukros – Ramunė Krokytė, Jūratė Stirbienė, Danutė Gečienė ir Rasa Veselkienė su šeimomis paruošė savo tėveliams vaišes parapijos salėje. Visi parapijiečiai, kurie tą dieną dalyvavo šv. Mišiose, buvo pakviesti kartu pasidžiaugti šios veiklos šeimos švente ir pa-

sveikinti sukaktuvininkus.

BALF'O PIETŪS ŠV. ANDRIEJAUS PARAPIJOJE

Lapkričio 19 d. po lietuviškų šv. Mišių, įvyko BALF'o skyriaus pietūs ir koncertas šv. Andriejaus parapijos salėje. Programą su dideliu pasisekimu atliko solistė Angelė Kiaušaitė ir smuikininkas Julius Veblaitis, atvykęs iš kaimyninės šiaurės New Jersey valstijos. Akomponavo šv. Andriejaus parapijos vargonininkė ir choro vadovė Anelė Kaulinytė. Programą pravedė ir su svečiais menininkais supažindino Marija Raugienė.

Šiomet BALF'o valdybą sudaro: pirmininkė Regina

Raubertaitė, vicepirmininkas kun. Petras Burkauskas, sekretorė Janina Marmokienė, išdininkė Ona Kreivėnienė, narė socialiniams reikalams Marija Raugienė, nariai – Bronė Karaškienė ir Povilas Šidlauskas.

PAGERBĖME LIETUVIŲ NAMŲ RĖMĖJUS

Nuo pereinamo pavasario Filadelfijoje vyko Lietuvių Namų remonto vėjas, kurį bendromis jėgomis surengė Filadelfijos Lietuvių Namų vadovybė ir Lietuvių Bendruomenės apylinkės valdyba. Žūt būt reikėjo sutelkti ne mažiau kaip \$20,000, kad Lietuvių

(Nukelta į 12 p.)

Kaip jau pranešta spaudoje, š. m. spalio 28 d. Niujorko (New York, NY) Kultūros Židinyje paminėtas Romo Kezio "Laisvės žiburio" radijo 35 metų veiklos ir 50 metų visuomeninės veiklos jubiliejus. Jubilato pagerbimo vakare dalyvavo daugiau kaip du šimtai svečių. Tarp jų matėme buvusį LR ambasadorių Anicetą Simutį, dabartinį LR ambasadorių Jungtinėje Tautose Gediminą Šerkšnį, LR gen. konsulą dr. Rimantą Morkvėną, JAV Lietuvių Bendruomenės pirmininką Algimantą Gečį, vyskupą P. Baltakį OFM ir kitus garbingus svečius.

Pirmasis žodį tarė JAV LB Niujorko apylinkės ir šio jubiliejaus rengimo komiteto pirmininkas Kęstutis Bileris. Programą pravedė Vytautas Alksnins. Programos knygėlę sukūrė Daiva Kezienė, fotografavo Kęstutis Miklas.

Pagrindinis pranešėjas buvo Dr. Rimas Vaičaitis. Jis apžvelgė Romo Kezio veiklą. Taip pat kalbėjo ir Paulius Jurkus filosofine tema "Visuomenininkai visuomenėje".

Romo Kezio sesuo Danutė Volosenko perskaitė Algirdo Landsbergio sukurta labai originalų sveikinimą pavadintą "Kezida" – Kezių šeimos epochinę odisėją Amerikoje. Kęstutis Miklas pasveikino Žurnalistų sąjungos, Susivienijimo lietuvių Amerikoje (SLA) ir jo generalinės sekretorės Genovaitės Meiiliūnienės vardu. Jis taip pat perskaitė SLA Prezidento Vytauto Kasniūno sveikinimą. Diana Norkienė ir Donatas Stančiauskas sveikino naujosios Niujorko lietuvių grupės – "Versmės" – vardu. Buvo gauti Kazickų šeimos, JAV Lietuvių Bendruomenės Kultūros Tarybos pirmininkės Marijos Remienės, Alfonso Samušio, "Dirvos" redaktoriaus dr. Jono Jasaičio ir kitų sveikinimai.

Meninę programą atliko vargonininkas ir pianistas Virginijus Barkauskas bei solistė Angelė Kiaušaitė. Publikai ypač patiko jos atlikta ari-

Dr. Giedrė Kumpikaitė

ja iš *Saint-Saens* operos "Samson et Dalila". Pianistas puikiai atliko du *F.Liszt* kūrinus ir vieną *F.Chopin* kūrinių. P. Jurkaus sukurta kupletus padainavo Vytautas Alksnins, Zenonas Jurys, Algis Česnavičius ir Alfonsas Ilgutis. Jiems akordeonu pritarė Vytautas Daugirdas. Vėliau jis puikiai akomponavo ir "Brolių Kezių kvintetui", kurį sudarė Algis, Ričardas, Vytis, Rimas ir Edvardas. "Ilgiausių Metų!" padainavo ir jaunoji Kezių šeimos karta: Ričardo ketverių metų dukrelė *Caitlynne* ir dvejų metų sūnus Romas.

Po iškilmingų pietų LR gen. konsulas R. Morkvėnas perskaitė Lietuvos Prezidento Valdo Adamkaus sveikinimą. Ambasadorius G. Šerkšnys perdavė LR ambasadoriaus S. Sakalausko sveikinimą, Algimantas Gečys sveikino JAV LB vardu ir perdavė PLB pir-

mininko Vytauto Kamanto sveikinimo žodžius. Jubiliatą sveikino New York lietuvių moterų federacijos pirmininkė Aldona Noakaitė-Pintsch. New York Atletų klubo vardu sveikino Pranas Gvildys, Tautos Fondo vardu – Dr. Jurgis Valaitis, Apriškimo parapijos vardu – Vladas Sidas. Pasveikinti brolį iš Čikagos atskrido Algimantas Kezys. Vysk. P. Baltakis pradėjo vakarą su malda. Jis taip pat sveikino Romą Kezį, paminėdamas jo darbus ir nuopelnus Lietuvos labui.

Labai originaliai buvo papuošta salė. Gėlininkai Gintas ir Žydrūnė Butkevičiai stalus papuošė gėlėmis ir žvakidėmis. Tai sudarė labai jaukią nuotaiką. Salėje buvo trys parodos:

1) Algimanto Kezio foto meno paroda;

2) Romo Kezio 50-ties metų visuomeninės veiklos apžvalga įvairiuose lietuviškuose laikraščiuose;

3) "Laisvės žiburio" renginių programos, kurių buvo apie 60.

Neįmanoma aprašyti visos Romo Kezio plačiašakės veiklos. Apie tai jau plačiai paminėta "Dirvos" 43-oje laidoje. "Laisvės Žibūrys" buvo pristatytas ir per New York televizijos žinias – Channel 9 News at 10:00 laidoje.

Niujorko lietuvių visuomenėje per 35 metus Romas Kezys buvo tapęs visos lietuvių veiklos centru. Joks svarbus renginys neįvyko be jo ir jo žmonos Daivos dalyvavimo. R. Kezio nuomonė buvo objektyvi, bet, svarbiausia, tautiška. Tai žmogus, kurio sieloje liepsnojo Nepriklausomos Lietuvos meilė ir ilgesys. Jis atstovavo 1949 metų pokarinę imigraciją, kurią jungė ta pati meilė ir ilgesys.

Kiek kartų buvo girdėtas šūkis "Kai bus vėl laisva Lietuva!" R. Kezio vedamoje radijo programose skambėjo patriotinės dainos. Jis išlaikė gyvą lietuvių svajonę atgauti nepriklausomybę ir vėl grįžti į tėvynę.

JAV LB Niujorko apygardos valdybos pirmininkas Kęstutis Bileris įteikia dovaną Romui Keziui šio telkinio lietuvių vardu.
Kęstučio Miklo nuotr.

Romo Kezio jaunimas sveikina savo tėvą su daina, palydint akordeonu muz. Vytautui Daugirdui, specialiai atvykusiam iš Floridos. Iš kairės: dvyniai – Vytis ir Rimas, Ričardas, Edvardas ir Algis.
Kęstučio Miklo nuotr.

Latvijos nepriklausomybės šventė Cleveland, OH

Kartais, atvirai kalbant, pasitaiko renginių, į kuriuos eini tik todėl, kad "reikia". Juo labiau, kai iš anksto žinai, kad šalia nebus asmens, galinčio paaiškinti, apie ką kalbama kitos tautos gimtąja kalba, kai nelengva suvokti, apie ką byloja egzotiškas tolimos šalies šokis. Tačiau į Latvių Namus, esančius jaučioje vakarinėje Klyvlendo dalyje, visada traukia nueiti. Pasijunti, lyg lankytumeisi kaimynų žemėje. Daug bendro mūsų istorijoje ir kultūroje. Daugiau panašumų, negu skirtumų. (Norėtusi, kad to niekada nepamirštų abiejų valstybių pareigūnai, atsakingi už tarpvalstybinių santykių plėtotę).

Lapkričio 18 d. vakare Latvių namuose buvo iškilmingai paminėtos Latvijos nepriklausomybės 82-osios metinės. Į salę įnešus visų trijų Baltijos valstybių vėliavas, prie jų garbės sargyboje sustojo JAV brigados generolas Vilmaras Kukainis ir kiti kariai veteranai, gerbiami Amerikos latvių atstovai. Galingai nuskambėjo JAV ir Latvijos himnai. Kaimynus su gražia švente pasveikino JAV LB apylinkės pirmininkė Mylita Nasvytienė. Jos žodžiai buvo sutikti labai šiltais plojimais.

Po bendruomenės pirmininkės S. Rutenbergos įžanginės kalbos, žodis suteiktas aukštam svečiui – Latvijos Respublikos ambasadoriui Jungtinėse Valstijose Aivarui Roniui. Ambasadorius, dar gana jaunas vyras, atvirai ir nuoširdžiai papasakojo apie atsikuriančios valstybės pasiekimus ir rūpesčius. Labai panašios abiejų valstybių – Latvijos ir Lietuvos – ūkinės problemos. Tačiau kaimynai turi daugiau rūpesčių su vadinamaisiais rusakalbiais – buvusiais kolonistais, dar taip neseniai be jokios atsakomy-

bės šeiminkavusiais Rygoje ir Daugpilyje, Liepojoje ir Jelgavoje. Ir šiandien nei jiems norisi mokytis latviškai, nei priimti Latvijos pilietybę. Tarp jų nemaža jaunų "pensininkų" – atsargos kariškių.

Sunkiai keičiasi šių žmonių mąstysena. Tie pokyčiai, be abejo, vyktų sparčiau, jei nekiršintų didysis kaimynas, neretai nesivaržantis griebtis atviro šmeižo, šantažo ir provokacijų. Tačiau latvių skaičius prie Dauguvos krantų pamažu auga. Stiprėja ir tautos ūkis. Latvijos pasiekimus vis labiau pastebi Vakarų Europos šalių pareigūnai.

Ambasadorius kalbėjo labai paprastais žodžiais, pagarbiai kreipdamasis į savo tautiečius, su optimizmu nušviesdamas gimtosios žemės ateitį.

Lyg prie Dauguvos krantų nukėlė minėjimo dalyvius tautinių dainų ir šokių programa, kurios atlikėjų tarpe buvo nemaža jaunimo. O jai pasibaigus, visi susėdo prie šventiškai papuoštų stalų. Valgiai, kaip pabrėžė šeiminkai, buvo paruošti, stro-

piei laikantis latviškos virtuvės tradicijų.

Ant minėjimo programos viršelio – Latvijos gamtos vaizdelis: ežerėlis, už jo plytintys laukai su žemdirbio sodyba, tolimoje dunksantis miškelis. Argi tokie vaizdai neprimena ir mūsų gimtojo krašto? Beje, lietuvių tą vakarą Latvių namuose buvo gražus būrelis. Tarp jų – jau minėta LB apylinkės pirmininkė M. Nasvytienė, baltijiečių komiteto atstovai – Beatričė Pautienienė ir šių eilučių autorius, pora svečių iš Lietuvos. Kauno dramos teatro aktorius Petras Venslovas į Latvių namus atvyko tiesiai iš oro uosto, ką tik atskridęs iš Floridos. "Jei būčiau iš anksto žinojęs, kur teks pasisvečiuoti, ko gero, broliams latviams ir dovanėlę galėjau paruošti. Pavyzdžiui, jų poezijos pluoštelį paskaityti..." – pasidalijo jis savo pirmaisiais įspūdžiais.

Stažuotėn į garsiąsias Klyvlendo klinikas (*Cleveland Clinic*) atvykusi Klaipėdos ligoninės Neurologijos skyriaus vedėja dr. Irena Virketienė, užaugusi Mažeikių

Nepriklausomybės šventės minėjime kalba Latvijos Respublikos ambasadorius Jungtinėse Valstijose Aivis Ronis.

Latvijos nepriklausomybės šventės minėjimas Cleveland, OH Latvių namuose. Tribūnoje – Latvių bendruomenės pirmininkė S. Rutenberga. Dr. Irenos Virketienės nuotr.

krašte, esančiame prie sienos su Latvija, dalyvaudama šiame iškilmingame, bet labai jaukia nuotaika nušviestame minėjime, kaimynų šventės nuotraukas mūsų savaitraščiui paruošė.

Kai minėsime Vasario 16-ąją, tarp garbingų savosios šventės svečių išvysime ne vieną latvių bendruomenės atstovą.

Jonas Jasaitis

A.†A. JONUI SAULIUI RASTENIUI

taip anksti iškeliavus Amžinybėn, jo tėvą JONĄ RASTENĮ bei visus artimuosius nuoširdžiai užjaučiame ir kartu liūdime

Elena Martinėnienė ir šeima

Mielam bičiuliui

A.†A. VLADUI ČYVUI

po ilgos ligos mirus, reiškiame nuoširdžią užuojautą velionio žmonai BIRUTEI, dukroms – VIDAI ir RITAI, sūnums – SAULIUI ir VITUI bei kitiems jo artimiesiems

Regina ir Juozas Kijauskai

A.†A. VALERIJAI DIDŽIULYTEI-ZENTINŠ

Kanadoje mirus, jos seserį BRONĘ MIKLIENĘ su dukromis AUKSE ir RŪTA bei jų šeimas, gimines ir artimuosius Amerikoje, Kanadoje ir Lietuvoje nuoširdžiai užjaučiame ir kartu liūdime.

Gerta ir Česlovas Amolevičiai
Aldona Čėsnaite
Aldona Drukteinienė
Leokadija Kašubienė
Bronė ir Albertas Kremeriai
Dalila Mackialienė
Roma ir Viktoras Masčiai
Marytė Miklienė ir Asta
Genovaitė Modestienė
Irena ir Eugenijus Slavinskai
Ona Šiaudikienė
Aldona ir Juozas Šulaičiai
Dana ir Jurgis Švedai
Leokadija Žvynienė

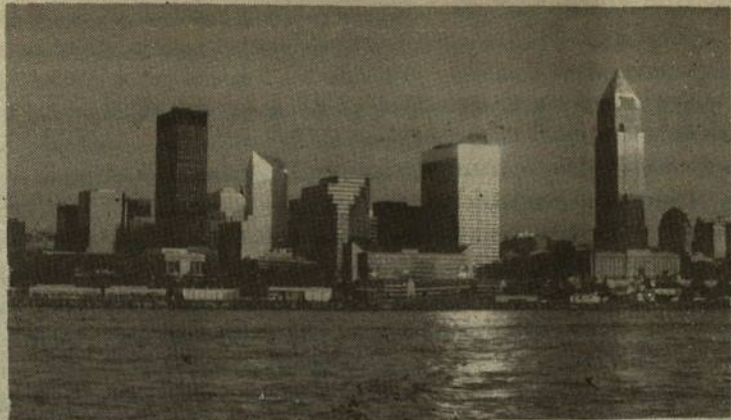
St. Petersburg, FL

Mirus brangiai sesutei

A.†A. VALERIJAI DIDŽIULYTEI-VENTINŠ,

nuoširdžiai užjaučiame Amerikos Lietuvių Tautinės sąjungos Tarybos ir St. Petersburg, FL skyriaus narę BRONĘ MIKLIENĘ. Dalinamės netekties skausmu.

St. Petersburg skyriaus
valdyba ir nariai

MŪSŲ MIESTE IR JO APYLINKĖSE

RENGINIŲ KALENDORIUS

• GRUODŽIO 7 d., 2 v. p.p. – Lietuvių pensininkų klubo narių susirinkimas Lietuvių namų didžiojoje salėje.

• GRUODŽIO 10 d., 4 val. p.p. – ilgametės "Dirvos" bendradarbės Stefanijos Stasienės knygos "Kviečiu vaišintis" sutiktuvės Dievo Motinos parapijos svetainėje.

• GRUODŽIO 16-17 d. – Šv. Jurgio parapijos kalėdinių kepinų pardavimas.

• GRUODŽIO 24 d. 9:30 v.v. – bendros kūčios Šv. Jurgio parapijos salėje.

2001 metai

• Vasario 17 d., 6:30 v.v., Dievo Motinos parapijos didžiojoje salėje – Lietuvos nepriklausomybės šventė. Rengia Amerikos Lietuvių Tarybos Cleveland, OH skyrius ir LB apylinkės valdyba.

• KOVO 10-11 d. – Cleveland, OH ateitininkų šeimos šventė. Rengia "Ateities" klubas.

• GEGUŽES 5 d., šeštadienį, 6 v.v. – "Exultate" choras ruošia "Dainų vakarą".

Šv. Jurgio parapijoje

Visokių darbų būna parapijos veikloje. Rengiant metinę Rudens šventę, reikia didelės talkos. Kad ši šventė įvyktų, reikia daugelio žmonių pastangų. Šiemet, gruodžio mėnesį Šv. Jurgio parapijos savanorio vardas suteiktas vienam iš tų, kurie labai daug prisidėjo prie jos rengimo. Jis dirbo kukliai, nesi-garsindamas, lyg užnugaryje: virtuvėje ruošė maistą, o po to sutvarkė patalpas. Savo

pavyzdžiu jis paskatino ir kitus talkininkus stengtis, kad ši rudens šventė pasisektų. Be talkos parapijos renginiuose, šis savanoris mielai prisideda ir prie kitų parapi-

**KOLDŪNAI
MĖSOS, VARŠKĖS,
GRYBŲ
SKAMBINKIT:
JODI APANAČIUS
Tel. (216) 531-6995**

jos darbų. Jis yra Eucharistijos dalintojas per Mišias, buvo Parapijos ir Finansų tarybos narys, o dabar pirmininkauja Parapijos tarybai. Jurginė didžiuojasi, skelbdama DOVYDĄ RUBINSKĮ parapijos savanoriu.

I parapijos rudens šventę atvyko daug svečių, kurie pasivaišino skaniais valgiais ir gėrimais, dalyvavo įvairiuose žaidimuose ir lošimuose. Didžiosiose loterijos laimėtojai tapo: Daniel Doyle – \$1000, Sue Wilson – \$500, David Lillash – \$300. Po \$100 laimėjo Vitus Zitkus ir Lorreta Zupko. Ačiū visiems, kurie prisidėjo prie šios rudens šventės, padėdami surinkti lėšas, kurios leis parapijai veikti žiemos metu.

Spalio mėnesį įvyko Parapijos tarybos rinkimai. Dviejų metų kadencijai buvo išrinkti: Aušra Babickienė, Antanas Bacevičius, Edvardas Klimas, Virginija Rubinskienė ir Debra Zeledonis. Vieneriems metams išrinktas Kęstutis Tamošiūnas. Naujoji Taryba pradės darbą 2001 m. sausio 1 d.

Lapkričio 13-14 dienomis Šv. Jurgio Šalpos centras dalino maistą apylinkės vargšams. Buvo išdalinti net 182 krepšiai maisto gaminių ir 136 kalakutai šeimoms.

Pranešame, kad gruodžio 2-osios rytą staiga mirė

A.†A.

JANINA BILIŪNIENĖ

Gilią užuojautą reiškiamo velionės vyrui, ilgamečiui "Dirvos" administratoriui JUOZUI BILIŪNUI, sūnums – LINUI ir RIMUI, marčioms – INAI ir BRIGITAI, vaikaičiams – ANDRIUI ir DAIVUTEI bei kitiems giminėms ir artimiesiems Amerikoje ir Lietuvoje.

Mielas Juozai, tegu mūsų užuojautos žodžiai sušvelnina labai skaudžios netekties skausmą. Šią sunkią valandą širdyje esame kartu su Tavimi.

Su giliu liūdesiu

"Dirvos" redakcijos darbuotojai:
Giedrė Kijauskienė,
Nomeda Vucianienė,
Jonas Jasaitis
ir "Vilties" draugijos pirmininkas
Algirdas Matulionis

Šį mėnesį Šalpos centras dirbs gruodžio 18 d., pirmadienį ir gruodžio 21 d., ketvirtadienį. Bus dalinamos kalėdinės dovanos vaikams ir antklodės. Mielai laukiame savanorių, galinčių patalkininkauti.

Tradicines Kalėdų plotkeles (kalėdaičius) galite gauti Šv. Jurgio parapijos

klebonijoje arba bažnyčios pirmajame aukšte – sekmdieniais po Mišių. 2001-ųjų metų kalendorius rasite prie bažnytyje ir pirmajame aukšte. Šv. Jurgio parapija dėkoja Jakubauskų laidotuvių namams už šiemet parūpintus kalendorius.

Gerardas Juškėnas

Susitikimas Cleveland, OH Latvių Namuose, minint 82-ąsias Latvijos nepriklausomybės metines. Iš kairės: dr. Irena Virketienė, LB apylinkės pirmininkė Mylita Nasvytienė, aktorius Petras Venslovas, Latvių bendruomenės pirmininkė S. Rutenberga ir Baltijiečių komiteto pirmininkas Maris Mantienks.

Jono Jasaičio nuotr.

EUROPA TRAVEL 692-1700

LOWEST AIR FARES
available worldwide

EXPERTS ON TRAVEL TO EAST EUROPE

passports • visas • prepaid tickets

**SERVING OUR COMMUNITY
FOR OVER 35 YEARS**

"LEADERS IN LOW COST TRAVEL"

P.S. TIRE Inc.

Complete Front End Service

481-5397

New and used Tires, Brakes, Shocks, Struts,
Mufflers, lube oil and Filter
• Buy any 4 tires and receive a P.S. Tire hat!

OPEN

Mon.-Fri.: 8 am to 6 pm
Sat.: 8 am to 4 pm

866 E. 200 th St.
Cleveland, Oh. 44119

Paul Stefanac

Born To Travel

26949 Chagrin Blvd. #103 (Ohio Savings Building)
CLEVELAND, OH 44122
Tel: (216) 831-5530 & (800) 366-9980
Fax: (216) 831-5028

KELIONĖS | LIETUVA – 2000

Visi skrydžiai – geriausiomis kainomis
Atstovaujame FINNAIR, SAS ir kitas oro linijas.
Bendradarbiaujame su "Lietuvos avialinijomis".

Rita Staškutė-Zvirblienė

MATAS REALTY

Rita P. Matienė • Broker • Savininkė
State Certified Real Estate Appraiser - (kainuotoja)
Profesionalus pataravimas perkant-parduodant namus ir namų įkainavimas

V. R. MATAS

Visi teisiniai pataravimai

Vytas R. Matas • Attorney-at-Law • Advokatas

17938 Neff Rd. Cleveland, OH 44119
(216) 486-2530

2412 Cedarwood Rd. Pepper Pike, OH 44124
(440) 473-2530

DIRVA

"DIRVAI" AUKOJO:

A. Augūnas, Jupiter, FL	50
A. Balbata, St. Pete., FL	50
P. Jurkus, Woodhaven, NY ..	40
G. Juškėnas, Clev. Hts., OH	30
S. Cibas, Milton, MA	25
A. Valaitis, Eastlake, OH	25
G. Leonienė, Bradford, NH	20
S. Dalius, Canada	15
J. Daniliauskas, Gulfport, FL	15
G. Karsokas, Cleveland, OH	15
S. Mačys, Cleveland, OH	15
R. Minkūnas, Seven H., OH	15
S. Mykolaitis, Oak Lawn, IL	15
K. Ramašauskas, Livonia, MI	15
E. Steponavičius, Richmd OH	15
D. Trimakas, Westlake, OH	15
J. Gaigalienė, Oak Lawn, IL	15
A. Shukis, St. Pete., FL	15
L. Beržinskas, Juno B., FL	10
N. Bielinis, Henrietta, NY	10
V. Pikelis, Chicago, IL	10
Z. Jursys, Great Neck, NY	5

O. Kreivėnienė, Media, PA ...	5
A. Miliūnas, Downers Gr., IL	5
M. Račys, Canada	5
A. Vagelis, Worcester, MA ...	5
A. Vasis, Cleveland, OH	5

Aukos "DIRVOS" 85-mečio proga:

A. Kelečius, Oak Lawn, IL	50
G. Žemaitis, Cleveland, OH	25
J. Paukštienė, Oak Lawn, IL	20

Visiems aukotojams
nuoširdžiai dėkojame

SKELBIMAS

52 metų lietuvė, vidutinio ūgio ir svorio, turinti ilgalaikę JAV vizą, norėtų sutikti gyvenimo draugą. Rašyti į Lietuvą: Ramunė, LT-3000, Kaunas, LG727069. Iki pareikalavimo.

ŠVENČIŲ AIDAI

Ohio Lietuvių Gydytojų draugijos popietėje (iš kairės): buvusi tremtinė Dana Smalskytė ir popietės pranešėjai – Jonas ir Dalia Armonai.
R. Degesienės nuotr.

"Dirvos" skaitytojams ir rėmėjams primename, kad kalėdinius ir naujametinius sveikinimus pradėdame spausdinti nuo gruodžio 12 d. laidos ir tęsime kitose laidoose. Dėkojame, kad sveikindami savo gimines bei draugus, paremsite ir "Dirvą". Linksmų švenčių Jums linki "Dirvos" leidėjai.

JAKUBS AND SON Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.
William J. Jakubs Jr.
Kenneth Schmidt
Barbara Jakubs Schmidt

Licenzijuoti direktoriai ir balzamuotojai
936 East 185th Street Cleveland, Ohio 44119
36000 Lakeshore Blvd. Eastlake, Ohio 44095
Telefonas: (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama, telkianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje. Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

GYVA LIETUVIŠKA VEIKLA

(Atkelta iš 9 p.)

Namai gautų Lietuvių Fondo pažadėtą "matching fund" \$40,000 sumą. Vajus pasisekė ir nutarta aukotojams padėkoti. Visiems, iki šiol nespėjusiems prisidėti primename, kad dar ne vėlu tai padaryti.

ARTEJANČIŲ KŪČIŲ VAKARONĖS

Tradicines kūčias Filadelfijoje ruošia skautai ir Lietuvos Vyčių 3-ioji kuopa. Skautų kūčios įvyks gruodžio 10 d., sekmadienį, 12 val., po lietuviškų šv. Mišių Šv. Andriejaus parapijos salėje. Bilietų ir stalų užsakyamus tvarko Marija Sušinskienė, tel. (215) 927-2467 ir Laima Bagdonavičienė, tel. (609) 268-8045.

KVIETIMAS

Šv. Jurgio parapija kviečia į tradicines lietuviškas kūčias gruodžio 24 d., sekmadienį, 9:30 val. vakaro. Bilietus galite įsigyti klebonijoje arba parapijos salėje sekmadieniais po Mišių. Bilieto kaina \$10. Pasiteirauti arba užsiregistruoti galite pas kun. Juozą Bacevičių arba Algirdą Matulionį.
Ger. J.

Lietuvos Vyčių kūčios įvyks gruodžio 9 d., šeštadienį, 6 val. vakaro po 5 val. vakaro šv. Mišių Šv. Jurgio parapijos salėje. Bilietus galima užsisakyti per Lillian Greymas (215) 426-6762.

KALĖDINIS KONCERTAS

Šv. Andriejaus parapijos klebonas, kunigas Petras Burkauskas prieš penkerius metus pradėjo rengti tradicinius Kalėdinius bažnytinius koncertus sekmadienį – tarp Kalėdų ir Naujų Metų. Šiais metais koncerto data – gruodžio 31-oji. Koncertas įvyks 2 val. po pietų Šv. Andriejaus bažnyčioje. Programą atliks parapijos choras, vadovaujamas Anelės Kaulinytės ir svečių amerikiečių profesionalūs ansamblis. Kalėdiniai koncertai, apie kuriuos skelbiama ir amerikiečių žiniasklaidoje, sutraukia nemažai publikos.

KARTU SUTIKIME 2001-UOSIUS!

Prisimename, kad po kelerių metų pertraukos 2000 metų sutikimą labai sėkmingai surengė Lietuvių Namai ir JAV Lietuvių Bendruomenės apylinkė, vadovaujama

sumanaus pirmininko Vytauto Bagdonavičiaus, sugebančio suburti visas kartas bendram darbui. Visi, kurie pernai nepabijojo gąsdinimų apie Y2K, labai linksmai, nuotaikingai ir be jokių nemalonių nuotykių sutiko antįrąjį tūkstantmetį savoje lietuviškojo telkinio šeimoje. Todėl ir vėl kviečiame visus plačių Filadelfijos apylinkių lietuvius kartu sutikti 2001-uosius metus Lietuvių Namuose gruodžio 31 d. nuo 8 val. vakaro. Gros du tie patys linksmi orkestrai – "Bobby Jay" ir mūsų kaimo kapela. Bilietų kaina suaugusiems – \$60, vaikams iki 18 metų – \$35. Į šią kainą įeina kokteiliai, užkandžiai, vakarienė, šampanas ir visi Naujų Metų sutikimo linksmųjų priedai. Vietas būtina užsisakyti iki gruodžio 10-osios. Lietuvių Namų telefonas: (215) 739-4831.

SVEIKINAME!

Su šviesaus pavydo gaidelė sutikome žinią apie tai, kad Cleveland, OH lietuviai turėjo progą dalyvauti Čiurlionio sukakties koncerte. Bravo darbščiajam minėjimo ruošos komitetui!

Ohio Lietuvių Gydytojų draugijos pietų dalyviai (iš kairės): Vincas Apanius, dr. J. Stankaitis, LB apylinkės pirmininkė Mylita Nasvytienė, I. Stankaitienė.
R. Degesienės nuotr.

TAUPA

LITHUANIAN CREDIT UNION

SAVI PAS SAVUS!

KVIEČIAME VISUS Į TAUPĄ!

TELEFONAS 216.481.6677 < E-MAIL TAUPA@AOL.COM
767 EAST 185th STREET CLEVELAND OHIO 44119

DARBO VALANDOS: Antradienį, Trečiadienį,
Ir Ketvirtadienį-----9:00v.r. – 4:00p.p.
Penktadienį-----9:00v.r. – 6:00p.p.
Šeštadienį-----9:00v.r. – 12:00p.p.
Sekmadienį parapijoje--11:00v.r. – 12:00p.p.

KIEKVIENA TAUPOMOJI SĄSKAITA IKI \$100,000, YRA APDRAUSTA (NCUA)